

บทที่ 4

ศักยภาพ และโอกาสการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

4.1 การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสการพัฒนาจังหวัด

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมในบทที่ 3 ถือเป็นกรณีศึกษาให้เห็นถึงศักยภาพหรือข้อได้เปรียบของจังหวัดมุกดาหาร ที่มีความเด่นชัดและสามารถนำไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาให้เป็นอย่างมีเสถียรภาพและมีฐานที่มั่นคง ซึ่งจังหวัดมุกดาหารมีข้อได้เปรียบที่นำไปสู่การพัฒนาหลายประการ อย่างไรก็ตามจังหวัดมุกดาหารยังมีจุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค เช่นกัน ซึ่งการวิเคราะห์ศักยภาพทั้งจุดเด่นจุดด้อย โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาได้นำหลัก SWOT Analysis หรือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมาช่วยวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัด อันประกอบด้วย ปัจจัย สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors) คือ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ปัจจัย สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors) คือ โอกาส (Opportunity) อุปสรรค (Threat) ซึ่งจะทำให้ทราบถึงศักยภาพรวมทั้งแนวทางการพัฒนาจังหวัด

ตารางที่ 4.1 : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดมุกดาหาร

สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Factors)

จุดแข็ง (Strengths)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตำแหน่งที่ตั้งเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ 2. การค้าขายระหว่างประเทศในการนำเข้าและส่งออกสินค้า 3. ลักษณะโครงสร้างประชากรและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน 4. สถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นประตูทางการท่องเที่ยวสู่ลาวและเวียดนาม 5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมีการจัดรูปแบบการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ
จุดอ่อน (Weaknesses)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความไม่เป็นระเบียบด้านการใช้ที่ดิน และ สิ่งแวดล้อม 2. ความไม่พร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่ 4. การบริการทางสังคมยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากร

สภาพแวดล้อมภายนอก (External Factors)

โอกาส (Opportunities)	<ol style="list-style-type: none"> 1. นโยบายสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร 2. โครงการพัฒนาโครงการชัชวาลนาคมขนส่ง
อุปสรรค (Threat)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระเบียบ กฎหมายการค้า ของประเทศเพื่อนบ้านไม่มีความแน่นอน 2. ความไม่ปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4.1.1 จุดแข็ง (Strengths)

4.1.1.1 ตำแหน่งที่ตั้งเป็นจุดต่อเชื่อมเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ

จังหวัดมุกดาหารอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติที่ไหลผ่านพื้นที่ที่มีความยาว 72 กิโลเมตร เป็นแหล่งประกอบอาชีพประมงสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังสามารถนำปริมาณน้ำที่มีอยู่มหาศาลมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เกษตรที่อยู่ห่างไกลรวมทั้งเป็นท้องที่ที่สำคัญของจังหวัดอีกด้วย จากสภาพทั่วไปของจังหวัดมุกดาหารที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบสูงส่งผลให้พื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ และพื้นที่ป่าชุมชน ในบริเวณอำเภอดงหลวง อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล เป็นต้น รวมทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ของจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเป็นจำนวนมาก

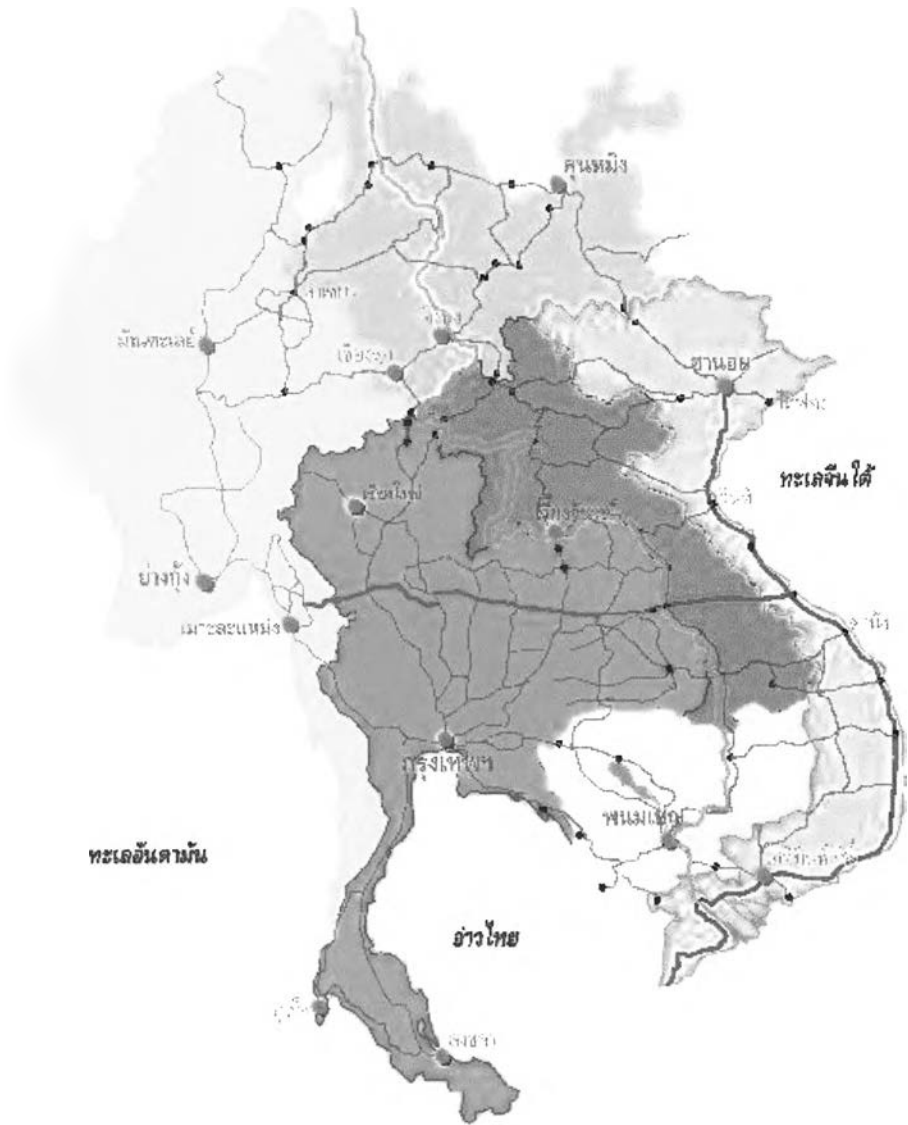
นอกจากนี้ตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดมุกดาหารที่ตั้งอยู่ตรงข้ามแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับที่สองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยแขวงสะหวันนะเขตมีจำนวนประชากรมากที่สุดประมาณ 7 แสนคน มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก เป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่ใหญ่ที่สุด พืชผลทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ยาสูบ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง แดงโม แดงกวา ถั่วลิสง ฝ้าย เผือก มัน กระเทียม พริก อ้อย พืชผลเพื่อการอุตสาหกรรม ได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ยาสูบ ฝ้าย อ้อย และสัตว์เลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ วัว ควาย หมู แพะ และสัตว์ปีกต่าง ๆ ส่วนผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผลิตในประเทศ ได้แก่ อีซู ปูนซีเมนต์ ไม้ เครื่องนุ่งห่ม สิ่งสละสี เป็นต้น สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ ไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ ยิปซัม เครื่องนุ่งห่ม ของป่า พัดลมตั้งโต๊ะ และ สัตว์ เป็นต้น แขวงสะหวันนะเขตถือเป็นแขวงที่มีเศรษฐกิจดีที่สุดใน 16 แขวงในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งมีรายได้จากการเก็บภาษีนำเข้าและส่งออกประมาณ 55 ล้านบาท หรือ 16,500 ล้านบาท โดยมีรายได้ต่อหัวประชากร เท่ากับ 300 เหรียญสหรัฐ ต่อคนต่อปี ใน พ.ศ. 2538 รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาวยังกำหนดให้บริเวณบ้านแดนสวน แขวงสะหวันนะเขต เป็นเขตการค้าเสรี และแหล่งท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เป็นหัวเมืองในฐานะศูนย์กลางของการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากกำแพงนครเวียงจันทน์ (กรมการค้าระหว่างประเทศ, 2544) นอกจากนี้ แขวงสะหวันนะเขตยังเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางหมายเลข 9 ของกลุ่มประเทศอินโดจีนเชื่อมต่อกลางของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่บริเวณด่านลาวบาว เมืองดองฮา จังหวัดกว๋างตรีและจากด่านลาวบาวผ่านเส้นทางหมายเลข 1 ไปยังเว้และดานัง ซึ่งเป็นเมืองท่าเรือสำคัญของเวียดนาม

ดังนั้นจังหวัดมุกดาหารจึงเป็นบริเวณที่มีลักษณะพิเศษในการเป็นจุดเชื่อมเส้นทางคมนาคมทางบกด้านตะวันออก โดยการใช้สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เชื่อมโยงกับถนนหมายเลข 13 ซึ่งเชื่อมภาคเหนือ ภาคใต้ ของลาวกับถนนหมายเลข 9 ซึ่งต่อจากถนนหมายเลข 13 ใกล้กับชายแดนไทยไปทางทิศตะวันออกเชื่อมต่อด่านลาวบาวกับเมืองดองฮาจังหวัดกว๋างตรีต่อไปจึงเว้ และท่าเรือดานังของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามซึ่งทั้ง 3 แห่งถือว่าเป็นตลาดสำคัญสำหรับสินค้าไทยโดยผู้ประกอบการการค้าของลาวจะเป็นผู้ส่งไปขายอีกต่อหนึ่ง ถือได้ว่าตำแหน่งที่ตั้งของจังหวัดมุกดาหารจึงเปรียบเสมือนเป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก เพื่อนำเข้า-ส่งออกแหล่งสินค้าที่มาจากพื้นที่ใกล้เคียง (แผนที่ 4.1)

4.1.1.2 การค้าชายระหว่างประเทศในการนำเข้าและส่งออกสินค้า

จังหวัดมุกดาหารมีแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง โดยเห็นได้จาก พ.ศ. 2544 โดยประชากรจังหวัดมุกดาหารมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว เท่ากับ 35,079 บาทต่อปี เป็นอันดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเท่ากับ 5,820.48 ล้านบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการค้าและการลงทุนที่มีมูลค่ามากถึง 3,778.60 ล้านบาท ซึ่งสาขาการผลิตที่มีมูลค่ามากที่สุด คือ สาขาการบริการ มีมูลค่าเท่ากับ 1,459.89 ล้านบาท รองลงมา คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่าเท่ากับ 1,002 ล้านบาท เป็นการชี้ให้เห็นว่าจังหวัดมุกดาหารกำลังขยายการบริการเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับกับการค้าและการลงทุนในอนาคตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยบริเวณศูนย์กลางการค้าและตลาดที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร คือ อำเภอเมืองมุกดาหารซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของจังหวัด เป็นแหล่งธุรกิจการค้าที่สำคัญ รวมทั้งเป็นศูนย์รวมผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด และเป็นตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคของอำเภอ

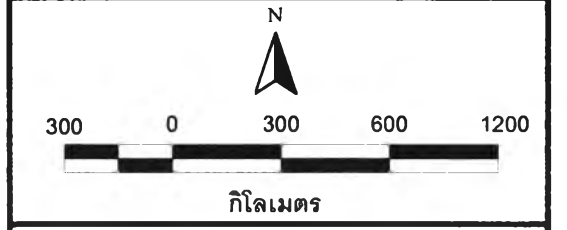
การพัฒนาศักยภาพของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

แผนที่ 4.1 : เส้นทางเชื่อมโยงสู่กลุ่มประเทศ
อินโดจีน

สัญลักษณ์

- ทางหลวงเชื่อมโยงกลุ่มประเทศอินโดจีน
- แม่น้ำโขง

ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2546

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่างๆ ตลาดที่สำคัญ 4 แห่ง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร คือ ตลาดเทศบาล 1 ตลาดเทศบาล 2 ตลาดพรเพชร และตลาดอินโดจีน ซึ่งเป็นแหล่งซื้อขายสินค้าทุกประเภทที่มีชื่อเสียงในภูมิภาคจากกลุ่มประเทศอินโดจีน ยุโรปตะวันออก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการเติบโตเช่นเดียวกับภาคการค้าและบริการ โดยเห็นได้ อัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 12.07 โดยเฉพาะสาขาการก่อสร้างและสาขาอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่มีการเติบโตมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมผลิตเหล็กโลหะ ซ่อม-ขายอะไหล่รถยนต์และเครื่องจักร แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการเป็นเมืองฐานอุตสาหกรรม ในอนาคต ถึงแม้ว่าภาคเกษตรกรรมจะมีอัตราการขยายตัวน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 8.37 แต่มีมูลค่า สาขาการผลิตถึง 1,113.90 ล้านบาท โดยสาขาที่มีอัตราการเติบโตที่สุด คือ สาขาประมง เนื่องจากทางราชการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและแนะนำการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยได้จัดทำโครงการประมงหมู่บ้านขึ้นจึงทำให้มีผลผลิตมากพอที่จะส่งออกไปยัง พื้นที่อื่นๆ ได้ จากการที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดสูงส่งผลให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินสูงและสามารถหาแหล่งเงินทุนได้ไม่ยาก ปริมาณธุรกิจทางการเงินจึงขยายตัวขึ้น ตามลำดับ โดยใน พ.ศ. 2545 มีสถาบันทางการเงินที่จะให้การสนับสนุนในการลงทุนเปิด ดำเนินการหลายแห่ง เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ เหล่านี้ถือเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาร่วมระดมทุนเป็นจำนวนมาก

จังหวัดมุกดาหารมีช่องทางการค้าชายแดนระหว่างไทย - ลาว เพียงช่องทางเดียว คือ จุดผ่านแดนถาวรที่บ้านนาไปน้อย อำเภอเมืองมุกดาหารห่างจากตัวเมืองมุกดาหารเลียบบึงแม่น้ำโขงไปทางทิศเหนือ ประมาณ 2 กิโลเมตร สำหรับฝั่งลาวตั้งอยู่ที่เมืองคันทะบูลี แขวงสะหวันนะเขต ทั้งนี้ได้มีการดำเนินงานด้านพิธีการศุลกากรใน 2 จุดคือ

1. ด้านศุลกากรพรมแดนมุกดาหาร ตั้งอยู่ที่อาคารด่านศุลกากรบริเวณหน้า วัดศรีมงคลใต้ ถนนสำราญชายโขง มีหน้าที่ตรวจตราผู้โดยสารที่เดินทางผ่านเข้า - ออก โดยบุคคล ที่นำสิ่งของติดตัวเข้ามาด้วยต้องเป็นสิ่งของที่มีราคาไม่เกิน 20,000 บาท และไม่เป็นของต้องห้าม หรือจำกัดในการนำเข้าตามกฎหมาย

2. ด้านศุลกากรมุกดาหาร ตั้งอยู่ที่จุดผ่านแดนถาวร บ้านนาไปน้อย อำเภอเมืองมุกดาหาร มีหน้าที่ปฏิบัติพิธีการศุลกากรศุลกากรตรวจสอบใบขนสินค้า ตรวจสอบปล่อยสินค้าที่ นำเข้าหรือส่งออก รับชำระค่าภาษีอากร และตรวจปล่อยสินค้าผ่านแดน เช่นเดียวกับท่าเรือ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2545 จังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าการค้าชายแดนเป็นอันดับ 2 รองจากจังหวัดหนองคายโดยมีมูลค่าเท่ากับ 4,872.22 ล้านบาท เพิ่มจาก พ.ศ. 2542 เท่ากับ 2268.03 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 87.09 จำแนกเป็นการส่งออก 4,070.96 ล้านบาท และการนำเข้า 801.26 ล้านบาท สินค้าที่ส่งออกสำคัญ ได้แก่ สินค้าของใช้ประจำวัน มูลค่า 1,228.21 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ยานพาหนะและส่วนประกอบ 1,043.53 ล้านบาท เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ 405.52 ล้านบาท น้ำมันเชื้อเพลิง 316.14 ล้านบาท และสินค้าและอุตสาหกรรมเกษตร 285.45 ล้านบาท ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ 607.22 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ สินค้าเกษตรกรรม 156.34 ล้านบาท อย่างไรก็ตามยังมีการลักลอบส่งออกและนำเข้าสินค้าบริเวณชายแดนอยู่เสมอ ซึ่งสินค้าที่สามารถจับกุมการลักลอบส่งออก คือ สินค้าอุปโภคบริโภค มูลค่า 0.05 ล้านบาท และการลักลอบนำเข้าสินค้าที่จับกุมได้ ได้แก่ สินค้าเกษตรกรรม จำพวกกระเทียมแห้ง เส้นไหมดิบ ถั่วลิสงกระเทาะเปลือก มูลค่า 5.47 ล้านบาท เครื่องเลื่อยยนต์พร้อมอุปกรณ์ มูลค่า 0.58 ล้านบาท เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ มูลค่า 0.26 ล้านบาท สินค้าอุปโภคบริโภค มูลค่า 0.80 ล้านบาท ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า มูลค่า 0.93 ล้านบาท สินค้าปุ๋ยสัตว์ มูลค่า 0.16 ล้านบาท ซึ่งการลักลอบนี้จะกระทำกันเป็นกระบวนกรโดยมีนายทุนเป็นผู้สนับสนุนการลักลอบขนถ่ายสินค้าแต่การค้าในลักษณะนี้เริ่มลดน้อยลงเรื่อยๆ เนื่องจากนายทุนเริ่มหันเข้ามาค้าขายในระบบมากขึ้น เพราะสามารถเรียกคืนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ อีกทั้งการค้าในระบบยังมีผลประโยชน์ที่ใกล้เคียงกันและมีความปลอดภัยมากกว่าเมื่อเทียบกับการค้านอกกระบบที่เสี่ยงต่อการถูกจับดำเนินคดี

4.1.1.3 ลักษณะโครงสร้างประชากรและความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและประชากรในจังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วยคนพื้นเมืองดั้งเดิม จำนวน 8 เผ่า ได้แก่ ผู้ไทย(ภูไท) ไทยย้อ ไทยซ่า ไทยโซ่ ไทยกระเลิง ไทยแสก ไทยกุลา และไทยลาว มีการใช้ภาษาท้องถิ่นหลายภาษา เช่น ภาษาลาว ภาษาไทย ภาษาโซ่ แต่ส่วนใหญ่จะพูดภาษาลาว และภาษาไทยได้ จึงไม่มีปัญหาในเรื่องภาษาแต่อย่างใด ด้านความเป็นอยู่ในครอบครัวของประชาชนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายซึ่งเป็นครอบครัวที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเกษตร โดยมีญาติพี่น้องอยู่ร่วมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นในสังคม มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ดำรงชีวิตตามกรอบประเพณีที่สืบทอดกันมา ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีประชากรทั้งสิ้น 338,276 เป็นชาย จำนวน 169,727 คน เป็นหญิง 168,549 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองมุกดาหาร มีประชากรจำนวน 129,799 คน

และอำเภอห้วยน้ำใหญ่เป็นอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย เท่ากับ 77.96 คนต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรมากที่สุด คือ อำเภอห้วยน้ำใหญ่ มีความหนาแน่นประชากร เท่ากับ 224.70 คนต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาคือ อำเภอเมืองมุกดาหาร ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอดำชะอี มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย เท่ากับ 44.49 คนต่อตารางกิโลเมตร บริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรสูง ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลาง ตอนล่าง ตามแนวริมแม่น้ำโขง และตามเส้นทางหลวงแผ่นดินตัดผ่านซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดยโสธรและจังหวัดอุบลราชธานีได้ นอกจากนี้ยังพบว่าแนวโน้มการขยายตัวของประชากรมีทิศทางเคลื่อนย้ายจากพื้นที่ที่มีขนาดเล็กสู่พื้นที่ที่มีขนาดใหญ่กว่า เช่น ประชากรในอำเภอห้วยน้ำใหญ่ขยายตัวไปสู่อำเภอเมืองมุกดาหารและอำเภอดงหลวง เป็นต้น

จังหวัดมุกดาหารมีจำนวนแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน พ.ศ. 2545 จำนวน 204,738 คน เพิ่มจากปี พ.ศ. 2540 จำนวน 16,119 คน โดยเป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงานรวมทั้งหมด 158,707 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.30 ของประชากรทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ไม่มีงานทำและกำลังแรงงานที่รอฤดูกาล พบว่า จำนวนลดลงซึ่งแสดงให้เห็นว่าภายในจังหวัดมีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะด้านการค้าและบริการ และผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 46,032 คน ร้อยละ 15.75 ของประชากรทั้งหมด ผู้มีงานทำส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรม และจะว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว อย่างไรก็ตามแรงงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการย้ายเข้ามาเป็นแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม โดยมีกำลังแรงงานมากกว่าร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมดซึ่งถือว่ามีศักยภาพด้านแรงงานค่อนข้างสูงสามารถตอบสนองความต้องการแรงงานในการผลิตได้เพียงพอ ประกอบกับทางจังหวัดได้มีการจัดโครงการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ที่ว่างงานและแรงงานไทยที่กลับจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานด้านทักษะและความชำนาญให้แก่ตลาดมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการส่งเสริมเกื้อกูลจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม สภาวะแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ประชาชนจังหวัดมุกดาหารและแขวงสะหวันนะเขตต่างมีสายสัมพันธ์ผูกพันกันมาช้านาน มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่คล้ายกัน นับตั้งแต่ทั้งสองฝ่ายได้ยุติการเผชิญหน้าด้วยกำลังทหารในกรณีความขัดแย้งเกี่ยวกับเขตแดนกรณีบ้านร่มเกล้าในปลาย พ.ศ. 2530 ต่อต้น พ.ศ. 2531 ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง แน่นแฟ้น มีการเดินทางติดต่อประสานสัมพันธ์กันระหว่างประชาชน นอกจากนี้ ภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือร่วมมือระหว่างกันด้วยดีมา

โดยตลอด ดังเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ ที่ร่วมกันจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี เช่น ประเพณีแข่งเรือออกพรรษาโดยจะผลัดกันเป็นเจ้าภาพ และแต่ละฝ่ายจะเชิญบุคคลสำคัญเข้าร่วมงานและมีผู้มาเที่ยวชมงานจำนวนมาก การจัดงานประเพณีสงกรานต์ระหว่างประชาชนทั้ง 2 ฝ่ายด้วย รวมถึงการเดินทางมาศึกษาดูงาน โดยจังหวัดมุกดาหารได้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ นักวิชาการของแขวงสะหวันนะเขต ในการศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ ภายในจังหวัดมุกดาหารเป็นประจำโดยเฉพาะด้านสาธารณสุขและด้านการเกษตร จากนโยบายที่ต่อเนื่องของไทยซึ่งเน้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ และนโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในการปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปสู่ระบบเศรษฐกิจการตลาด และการจัดทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างกัน (Treaty of Amity and Cooperation) เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 ส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้รับความร่วมมือและแก้ปัญหาอย่างประนีประนอมกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นเหมือนเมืองพี่เมืองน้องด้วยพื้นฐานความเข้าใจ

4.1.1.4 สถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นประตูของการท่องเที่ยวสู่ลาวและเวียดนาม

จังหวัดมุกดาหารถือได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งเ็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และหลากหลายจำนวนมาก ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ภูผาเทิบ แก่งกะเบา อุทยานแห่งชาติดงพญาเทพ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ถ้ำผาล่องเรือ และถ้ำเข็ก แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและหัตถกรรม ได้แก่ หอแก้วมุกดาหาร ตลาดสินค้าอินโดจีน อีกทั้งยังเป็นเมืองชายแดนที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เข้ามาแวะเวียนมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ โดยสามารถเดินทางมาได้ทุกฤดู ใน พ.ศ. 2546 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมรวมทั้งสิ้น 674,053 คน จำแนกเป็นนักท่องเที่ยว 206,937 คน และนักท่องเที่ยว 467,116 คน ในจำนวนผู้เยี่ยมชมทั้งหมดนี้ จำแนกเป็นชาวไทย 628,407 คน และชาวต่างประเทศ 45,646 คน มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมเมืองมิ่งมิตร 5,400 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2544 และยอดผู้เยี่ยมชมวัดศรีมงคลใต้ 2 แห่งที่วัดแม่รำพึงแห่งที่ 2 เสรีจสมบูรณียังเป็นแรงสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังจังหวัดมุกดาหารเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การให้บริการด้านการโรงแรมมีการขยายตัวมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นและแนวโน้มเพิ่มขึ้นของจังหวัดมุกดาหาร

หนึ่งขนาดห้องพักตั้งแต่ 100 - 200 ห้อง รวม 3 โรงแรม ได้แก่ โรงแรมพลอยพาลेश โรงแรมมุกดาหาร แกรนด์ ไฮเทล โรงแรมมุกธารา นอกจากนี้ยังมีโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กอีกหลายแห่ง รวมถึงสปอร์ตคอมเพล็กซ์ โรงพยาบาล ศูนย์การค้า ไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามจังหวัดมุกดาหาร ได้ดำเนินการตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลที่ต้องการรรณงศ์ให้มีการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังให้ความสำคัญและตระหนักถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวโดยให้ตำรวจภูธรจังหวัดมุกดาหารจัดสายตรวจออกตรวจตราตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ในแหล่งท่องเที่ยวยังมีเจ้าหน้าที่ของฝ่ายปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันตรวจตราให้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว*

4.1.1.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมีการจัดรูปแบบการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ

จังหวัดมุกดาหารได้กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัด โดยใช้หลักการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ (New Public Administration) และเป็นไปตามระบบบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) ที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค ยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มจังหวัด หลักการบริหารจัดการบ้านเมือง ปัญหาและความต้องการของพื้นที่ ซึ่งเป็นแผนพัฒนาจังหวัดที่แสดงถึงทิศทาง แนวทางการพัฒนาจังหวัดในบริบทของสังคมไทยยุคดิจิทัลและประเทศไทย 4.0 โดยมีจุดประสงค์หลักในการพัฒนาจังหวัดให้ประชาชนเป็นธำนาการบริหาร (Administration To Citizen Center) จังหวัดมุกดาหารได้กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ ดังนี้ จังหวัดมุกดาหารจะเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอินโดจีน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อบรรลุการเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จังหวัดมุกดาหารจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน

ยึดแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง พัฒนาและส่งเสริมให้คนยากจนและด้อยโอกาสมีอาชีพที่ยั่งยืน มีรายได้มั่นคง สามารถพึ่งตนเองได้ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร การประมง การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาพื้นที่พหุทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อบรรลุการเป็นเมืองน่าอยู่

2. ร่วมมือพัฒนาการผลิต เพิ่มคุณภาพชีวิตคนจน ด้วยระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียง และพึ่งพาตนเองได้

2. ยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

มุ่งพัฒนางานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยใช้แนวทางปลูกฝังแผ่นดิน เพื่อให้จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่ปลอดยาเสพติด ในปี 2547 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ครอบคลุมอบอุ่น มีความเชื่ออาทรในชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. ดำเนินการต่อผู้ผลิต ผู้ค้า ตลอดจนผู้ที่สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเฉียบขาด

3. ปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วย โดยให้โอกาสในการเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้ติดยาเสพติด

3. ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหามารยาทและประพฤตินิสัยของเมืองน่าน ร่วมกันด้านมารยาทและประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างอิสระและหลากหลาย

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนและประชาชน ตรวจสอบกำกับดูแลการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง

4. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ตามแนวชายแดน

ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดมุกดาหารกับแขวงสะหวันนะเขต ให้มีความแน่นแฟ้น ในฐานะเพื่อนบ้าน มีความไว้วางใจกันในด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การท่องเที่ยวและกีฬา โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ส่งเสริมและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน 8 เผ่าในจังหวัดให้ดำรงอย่างมั่นคงและแพร่หลายให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

2. ปลูกจิตสำนึกเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ได้ภูมิใจและเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

3. ฟื้นฟูวัฒนธรรมเก่าแก่ที่มีคุณค่าของบรรพบุรุษ ให้เป็นที่รู้จักและส่งเสริม

การพัฒนาสืบเนื่องต่อไป

4. รักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ตลอดจนความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ เพื่อสอดรับการพัฒนาเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ มีความเจริญรุ่งเรือง

5. ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและการบริการประชาชน

เป็นองค์การที่ทันสมัย และให้บริการด้วยความโปร่งใส รวดเร็ว ถูกต้อง สุจริต เสมอภาค ได้มาตรฐาน ครอบคลุม ตรวจสอบได้ทุกระดับ ด้วยบุคลากรที่มีความสามารถและมีจิตสำนึกในการให้บริการ ตลอดจนทำให้เมืองมุกดาหารเป็นเมืองน่าอยู่ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. ทุกหน่วยงานในจังหวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาที่ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างจริงจัง

2. ให้การพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ และจัดบริการด้านสวัสดิการสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ด้อยโอกาส

3. จัดตั้งสภาสวัสดิการ ลานกีฬาและสวนสาธารณะในทุกชุมชน

6. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว มุ่งสู่ความเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวสู่อินโดจีน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. พัฒนาตลาดและศักยภาพในการแข่งขันการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้เกิดความต้องการสินค้าเพื่อการอุปโภคและบริโภคมากขึ้น

2. กำหนดและผลักดันสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก พัฒนาและบริการข้อเสนอเทศการค้า การตลาด

3. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาให้มีความสามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายในเชิงการค้า

4. ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลผลิต การเกษตรและตลาดให้มีมูลค่าเพิ่ม

5. กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อรองรับการเชื่อมโยงการพัฒนาของกลุ่มประเทศอินโดจีน

4.1.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

ในอดีตจังหวัดมุกดาหารเคยมีฐานะเป็นเมืองชายแดนขนาดเล็กที่มีการติดต่อค้าขายกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพียงเล็กน้อยและมีการให้บริการขั้นพื้นฐานที่สามารถบริการได้เฉพาะเขตเมืองเท่านั้นแต่ในปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีบทบาทและความสำคัญมากขึ้นจากที่เคยเป็นเพียงเมืองชายแดนกลายเป็นเมืองศูนย์กลางการค้าและการลงทุนกับกลุ่มประเทศอินโดจีนซึ่งต้องมีศักยภาพและความพร้อมในหลายด้านๆ เพื่อรองรับการขยายตัวที่กำลังเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามจังหวัดมุกดาหารยังมีข้อบกพร่องและปัญหาในด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.1 ความไม่เป็นระเบียบด้านการใช้ที่ดิน และสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วพร้อมกับความเจริญในด้านต่างๆ อาทิ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของจังหวัดมุกดาหาร ก่อให้เกิดความต้องการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น แต่อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนทำให้เอกชนไม่สามารถขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การจัดการวางแผนเพื่อประสานการใช้ประโยชน์ที่ดินในการพัฒนาทั้งของภาครัฐและเอกชนยังไม่ชัดเจน รวมทั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีสิทธิ์ในที่ดินแต่ละแห่ง และจากการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน โดยเฉพาะในเขตชุมชนมีการใช้ที่ดินอยู่หลากหลายประเภททั้งที่พักอาศัย โรงงาน พื้นที่เกษตรกรรม ปะปนกัน เพื่อมิให้การขยายตัวที่จะเกิดขึ้นเป็นไปอย่างไร้ทิศทางและขาดระเบียบในการจัดการ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการควบคุม ปรับปรุงแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตให้มีความชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เมื่อความเจริญเติบโตและจำนวนประชากรหลังไหลเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นย่อมก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมตามมาซึ่งปัจจุบันปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยของจังหวัดมุกดาหารมีประมาณ 172 ตันต่อวัน และในเขตเทศบาลทั้ง 4 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยรวมกันประมาณ 40 – 45 ตันต่อวัน สามารถเก็บขยะมูลฝอยได้ประมาณร้อยละ 90 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีบริการเก็บขยะมูลฝอย เนื่องจากขาดแคลนรถเก็บขนและงบประมาณ ปัญหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังไม่มีกรกำกับจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล กล่าวคือ ส่วนใหญ่ทำการกำจัดโดยการเทกองบนพื้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและเป็นแหล่งแพร่พันธุ์พาหะนำโรค นอกจากนี้ปัญหาน้ำเสียและการระบายน้ำถือเป็นอีกปัญหาหนึ่งเมื่อจำนวนประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่าง

รวดเร็ว ทำให้ปริมาณของเสียจากการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคมีมากขึ้น เนื่องจากน้ำเป็น สิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการประกอบกิจกรรมต่างๆ ขณะที่จังหวัดมุกดาหารยังไม่มีระบบการ บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ห้วยมุก ห้วยแซ่ และแม่น้ำโขง โดยเฉพาะน้ำ เสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และโรงแรม ซึ่งมีการใช้น้ำเป็นปริมาณมากทำให้เกิดน้ำเสียมากขึ้น ประชาชนผู้ใช้น้ำจากแม่น้ำโขงช่วงท้ายน้ำได้รับผลกระทบเนื่องจากน้ำในแม่น้ำโขงปนเปื้อนด้วย น้ำเสียจากชุมชน

4.1.2.2 ความไม่พร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ลักษณะการคมนาคมระหว่างจังหวัดโดยจังหวัดมุกดาหารกับพื้นที่ใกล้เคียง มีระยะห่างกันประมาณ 100 – 150 กิโลเมตร โครงข่ายมีการเชื่อมต่อเป็นแบบรัศมีออกจาก ศูนย์กลางเมือง เมื่อเมืองมีการพัฒนาทำให้บริเวณศูนย์กลางเมืองเกิดความหนาแน่นและเริ่มมี ปัญหาด้านการจราจร ในอนาคตแนวโน้มปริมาณการจราจรจะมีปริมาณสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งจะ ส่งผลกระทบต่อสภาพการจราจรภายในอำเภอเมืองมุกดาหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีทางหลวง แผ่านดินตัดผ่านเขตเมืองทำให้เกิดปัญหาการจราจรเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้การ คมนาคมภายในจังหวัดมุกดาหารระหว่างชุมชนต่างๆ มีความหนาแน่นสูงโดยเฉพาะในเขตอำเภอ เมืองมุกดาหารบริเวณถนนสำราญชายโขงช่วงที่ผ่านตลาดอินโดจีนในช่วงวันเสาร์ – อาทิตย์ และ วันหยุด มีปริมาณความหนาแน่นและติดขัดมาก เนื่องจากความกว้างของถนนแคบ และมีการ อนุญาตให้จอดรถขนานกับแนวถนนทางด้านซ้าย ดังนั้นจึงเหลือช่องจราจรที่รถสามารถเล่นได้ เพียง 1 ช่องทาง ประกอบกับมีผู้เดินทางไปมาจับจ่ายซื้อของบนพื้นที่ผิวจราจรถนนทางด้าน ขวามือซึ่งเป็นที่ตั้งแผงลอยของพ่อค้าและแม่ค้าของริมถนนบนทางเท้า ซึ่งก่อให้เกิดความสับสน และการจราจรติดขัดจนเกินขีดความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจรได้ในบางเวลา ทำให้ เกิดการจราจรติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน ขณะที่อำเภออื่นๆ ยังสามารถรองรับปริมาณการจราจรที่ จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้โครงข่ายถนนเชื่อมโยงระหว่างอำเภอไม่สามารถใช้งานได้จริงใน บางฤดูกาล ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรังประชาชนที่อยู่ห่างไกลต้องประสบปัญหาการเดินทางในช่วง ฤดูฝนซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่อยู่ ห่างจากถนนสายหลักหลายแห่งแต่การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบรวมทั้งสภาพ เส้นทางยังไม่ได้มีการพัฒนาซึ่งจะเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยวในอนาคต

ปัญหาการขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการขนส่งบริเวณท่าเรือของเทศบาล มุกดาหารตั้งอยู่ที่บ้านศรีมงคลซึ่งลักษณะท่าเรือเป็นอาคารชั้นเดียวภายในประกอบด้วยสำนักงาน ด้านศุลกากร ที่พักผู้โดยสาร และสำนักงานบริษัทท่องเที่ยว บริเวณท่าข้ามสภาพทรมโรม มีขนาดเล็ก และไม่สะดวกต่อการให้บริการสำหรับผู้มาติดต่อ พ่อค้า แม่ค้า ที่ต้องขนส่งสินค้าเข้ามาและส่งออก ก่อทำให้เกิดปัญหาแออัดในช่วงการขึ้น – ลง ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้โดยสารที่ใช้บริการในแต่ละวันประมาณ 300 คน ซึ่งมีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติที่เป็นนักท่องเที่ยว และนักทัศนาจร รวมทั้งพ่อค้าและแม่ค้าที่ต้องข้ามไปมาระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยเฉพาะบริเวณโ๊ะเทียบเรือมีขนาดเล็กสามารถเทียบเรือได้ครั้งละหนึ่งลำซึ่งแออัดไปด้วยผู้โดยสารและสินค้าทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้ให้บริการ

4.1.2.3 ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่

ประชากรร้อยละ 80 ของจังหวัดมุกดาหารประกอบอาชีพทางการเกษตร ถือเป็นอาชีพที่สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว แต่พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติจึงขาดความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพทางการเกษตร อีกทั้งพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีขนาดเล็กทำให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่คุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ด้านการตลาดยังขาดตลาดที่แน่นอนทำให้การผลิตบางครั้งไม่มีตลาดรับซื้อ ทำให้เกษตรกรขาดทุน อย่างไรก็ตามการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำการเกษตรของประชากรเป็นไปได้ยากเกษตรกรจึงขาดความรู้ความเข้าใจในวิทยาการสมัยใหม่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมโดยอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก เมื่อพิจารณาการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประชากรในจังหวัดมุกดาหาร พบว่ามีการกระจุกตัวเฉพาะคนบางกลุ่มขาดการกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประชาชนในเขตเมืองซึ่งประกอบอาชีพด้านการค้าและบริการและประชาชนในชนบทที่ยังคงประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก

4.1.2.4. การบริการทางสังคมไม่เพียงพอต่อความต้องการประชาชน

ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีการให้บริการด้านการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษายังมีบริการน้อยมาก ขณะที่แนวโน้มการพัฒนาจังหวัดเน้นการให้ความสำคัญกับการเป็นฐานด้านการผลิตอุตสาหกรรม ดังนั้น จังหวัดมุกดาหารจึงขาดการศึกษาด้านช่างเทคนิคในสาขาต่างๆ ที่สามารถรองรับการลงทุนในประเภทต่างๆที่กำลังจะเกิดขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อฝึกทักษะการทำงานแก่แรงงานที่ไร้ฝีมือให้มีความรู้ ความสามารถเฉพาะยังมีไม่เพียงพอ

ด้านสาธารณสุขยังขาดแคลนโรงพยาบาลขนาดใหญ่ที่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและครบวงจร เครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ยังไม่ทันสมัยและเพียงพอต่อการรับบริการของประชาชน รวมทั้งขาดบุคลากรทางการแพทย์ในการให้บริการแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวกำลังเพิ่มมากขึ้น

4.1.3 โอกาส (Opportunities)

4.1.3.1 นโยบายสนับสนุนการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร

ในอดีตสภาพพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่ถูกปิดล้อมจึงทำให้เส้นทางคมนาคมที่จะติดต่อกับภูมิภาคอื่นๆ มีความยากลำบาก การค้าขายเป็นเพียงการแลกเปลี่ยนสิ่งของและอาหารที่ผลิตได้เกินความจำเป็นในครัวเรือนอีกทั้งยังไม่มีการลงทุนด้านการผลิตและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย จนกระทั่งถึงยุคการพัฒนาประเทศซึ่งได้เริ่มต้นอย่างจริงจังในช่วงปี พ.ศ. 2500 โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้วางแผนและทุ่มเทงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัดขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยได้มีการตั้งหน่วยงานราชการระดับภาค เพื่อเป็นผู้วางแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในระยะต่อมา รวมทั้งปรับปรุงและสร้างระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ มีการตัดถนนเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครและภูมิภาคต่างๆ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเริ่มมีการติดต่อกับภูมิภาคต่างๆ มากขึ้น จนกระทั่งเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันพัฒนาพื้นที่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง นอกจากนี้จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือของอนุภูมิภาค เนื่องจากอยู่ในแนวเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างด้านตะวันตกและตะวันออกของประเทศไทย กับภาคกลางของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางหมายเลข 9 ของกลุ่มประเทศอินโดจีนเชื่อมสู่ตอนกลางของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ด้วยความเหมาะสมทางภูมิประเทศของจังหวัดมุกดาหารประกอบกับมีสภาพเป็นเมืองที่สำคัญด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศอินโดจีน และประเทศจีนตอนใต้ จึงได้มีการพิจารณาดำเนินนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและการพัฒนาภายในจังหวัดมุกดาหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543)

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-2 (พ.ศ. 2504-2509 และ พ.ศ. 2510-2514)

ในช่วงนี้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เริ่มพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ซึ่งได้กำหนดขึ้นเป็นครั้งแรก ในพ.ศ. 2504 เพื่อมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้และปริมาณการผลิต ปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการผลิตโดยภาครัฐให้การสนับสนุน รวมทั้งระบบการค้าเสรีและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคให้ทั่วถึง

การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จนเข้าสู่ระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ซึ่งได้วางเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้ครอบคลุมการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง การใช้ทรัพยากร เป็นต้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีรูปแบบการพัฒนาที่กว้างขวางยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1-2 นี้ ยังไม่ปรากฏนโยบายการพัฒนาภาคและเมือง หากแต่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศเป็นส่วนใหญ่

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3-4 (พ.ศ. 2515-2519 และ พ.ศ. 2520-2524)

ในช่วงนี้มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชนบท โดยปรับปรุงผลผลิตในชนบท และลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากรระหว่างภาค มีการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดเล็กในพื้นที่นอกกรุงเทพมหานคร และมีการกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุนในสวนภูมิภาค เพื่อลดความแออัดของเมืองใหญ่ รวมทั้งกระจายรายได้แก่ประชาชนในภูมิภาค และสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 เริ่มมีนโยบายการพัฒนาภาคและเมือง ซึ่งนอกจากจะมีนโยบายการพัฒนากรุงเทพมหานครและพื้นที่รอบนอกแล้ว ยังได้กำหนดให้มีการพัฒนาภูมิภาคขึ้นเป็นครั้งแรกภายใต้กรอบนโยบายพัฒนาพื้นที่เฉพาะ โดยกำหนดให้มีการพัฒนาเมืองให้เป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาค ตามแนวคิดที่จะพัฒนาศูนย์กลางการ

เติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงในภูมิภาค เพื่อรองรับการตั้งถิ่นฐานและเป็นแหล่งงานในภูมิภาค ซึ่งคาดว่าจะสามารถสกัดกั้นการย้ายถิ่นของประชาชนจากภูมิภาคสู่กรุงเทพมหานคร และการพัฒนาศูนย์กลางความเจริญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กำหนดให้จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางความเจริญของภูมิภาค

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาศูนย์กลางความเจริญภูมิภาคต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 3 โดยสนับสนุนการพัฒนาเมืองศูนย์กลางเพิ่มขึ้น ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เมืองอุดรธานี และเมืองอุบลราชธานี ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 4 ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาที่ครอบคลุมการปรับปรุงการวางผังเมือง เพื่อขยายการบริการสาธารณูปโภคและจัดหาสิ่งจำเป็นในการพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และการบริการ โดยใช้เงินงบประมาณช่วยกระตุ้น

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-6 (พ.ศ. 2525-2529 และ พ.ศ. 2530-2534)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ได้มุ่งเน้นนโยบายการแก้ปัญหาความยากจน เร่งรัดพัฒนาชนบท โดยการกระจายรายได้ การสังคมสงเคราะห์ พัฒนาการบริการทางสังคมในพื้นที่ชนบทและภูมิภาคที่ห่างไกล ขณะเดียวกันก็เร่งโครงการพัฒนาภูมิภาค และการกระจายอุตสาหกรรมในพื้นที่ชนบทผ่านนโยบายการพัฒนาเมืองหลักในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ชนบท โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ได้กำหนดให้พัฒนาเมืองหลักในภูมิภาค 5 เมือง ได้แก่ เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น ชลบุรี และสงขลา-หาดใหญ่ อีกทั้งได้เตรียมการวางแผนพัฒนาเมืองหลักในภูมิภาครอบที่ 2 เพิ่มอีก 6 เมือง ได้แก่ อุดรธานี พิษณุโลก นครสวรรค์ ราชบุรี สุราษฎร์ธานี และภูเก็ต ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ได้ดำเนินการพัฒนาเมืองหลักภูมิภาคต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 และเพิ่มการพัฒนาศูนย์กลางความเจริญอื่นๆ เพิ่มอีก 13 เมือง นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard : ESB) พร้อมกับแผนการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในบริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง และแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเมืองที่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักในภูมิภาค 2 เมือง ได้แก่ เมืองขอนแก่น และนครราชสีมา โดยมีมาตรการที่ให้พื้นฐานทางอุตสาหกรรม ขยายการบริการทางสังคม และก่อสร้างสาธารณูปโภค

และได้มีการวางแผนเมืองหลักภูมิภาคในรอบที่ 2 คือ เมืองอุดรธานี ส่วนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 มีการกำหนดเมืองศูนย์กลางความเจริญอีก 4 เมือง ได้แก่ เมืองอุบลราชธานี เมืองร้อยเอ็ด เมืองสุรินทร์ และเมืองสกลนคร

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 มีเป้าหมายเพื่อรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างสูงต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 ให้ต่อเนื่องและมีเสถียรภาพควบคู่กับการกระจายรายได้และการพัฒนาภูมิภาคและชนบท ซึ่งเป้าหมายในการพัฒนาเมืองในภูมิภาคจะมีการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจใหม่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกและภาคกลางตอนบน รวมทั้งการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจหลักของแต่ละภาค ตลอดทั้งริเริ่มการพัฒนาเขตเศรษฐกิจใหม่เพิ่มขึ้น

แนวทางในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 นี้ นอกจากจะมีแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกแล้ว ยังมีการสนับสนุนการค้าและบริการที่เชื่อมโยงกับประเทศของกลุ่มอินโดจีน การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกได้ 2 พื้นที่ คือ

1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยกำหนดให้จังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการบริการ การค้า การคมนาคมขนส่ง และการศึกษา ที่สนับสนุนการประสานความช่วยเหลือให้กับกลุ่มประเทศอินโดจีน และพัฒนาจังหวัดอุดรธานีให้เป็นศูนย์กลางการค้าชายและกระจายสินค้า โดยให้เชื่อมโยงกับจุดค้าชายแดนที่ทำเลดีจ จังหวัดหนองคาย และท่าข้ามจังหวัดมุกดาหาร

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยกำหนดให้จังหวัดนครราชสีมาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และเมืองศูนย์กลาง ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดสุรินทร์ ตลอดจนจุดการค้าชายแดนที่ช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี

5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน และ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดในทางปฏิบัติมากที่สุด พร้อมเน้นการ เสริมสร้างกระบวนการวางแผนลงไปสู่ระดับภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนมากขึ้น การพัฒนาภูมิภาค ยังคงเน้นการพัฒนาพื้นที่ด้วยอุตสาหกรรมโดยให้เมืองศูนย์กลางความเจริญเป็นตัวกระจายการ พัฒนาไปสู่จังหวัดใกล้เคียง หรือให้อุตสาหกรรมในจังหวัดใกล้เคียงช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ในศูนย์กลางหลัก นอกจากนี้ยังมีนโยบายร่วมพัฒนาทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อน บ้าน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ได้มีการกำหนดกรอบการ พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยมีแกนการพัฒนาพื้นที่ 2 แกนหลัก คือ กลุ่มเมืองหลักได้แก่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี และกลุ่มเมือง ชายแดน ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดอุบลราชธานี โดย มีการพัฒนาเชื่อมโยงกลุ่มพื้นที่ด้วยโครงข่ายถนนทั้งภายในกลุ่มเมืองหลักและเมืองชายแดน หรือ เมืองชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะด้านจังหวัดมุกดาหารไปสู่สะหวันนะเขต ดานัง จังหวัดนครพนมไปสู่ท่าแขก วินส์ และจังหวัดหนองคายไปสู่เวียงจันทน์ ประเทศจีนตอนใต้

6. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มุ่งพัฒนาประเทศสู่ความ เป็นฐานเศรษฐกิจของภูมิภาคโดยเฉพาะด้านการเกษตร การแปรรูปการเกษตรและอาหาร การ เป็นฐานการท่องเที่ยว และเป็นศูนย์กลางการศึกษาและวิทยาการ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเป็น ประตูลเศรษฐกิจเชื่อมโยงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาด้านการ คมนาคมขนส่งทางอากาศ ทางบก ทางน้ำ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะและขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ จึงได้มีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานรากถึงระดับมหภาค บนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง ส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงานและกระจายรายได้สู่ ท้องถิ่น ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้บริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สามารถ พัฒนาพื้นที่ชายแดนในลักษณะพื้นที่เศรษฐกิจร่วมไว้ดังนี้

จังหวัดนครพนม	มีความเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตและ อุตสาหกรรม
จังหวัดกาฬสินธุ์	มีความเหมาะสมที่จะเป็น นครอุตสาหกรรมสีเขียว หรือ ศูนย์แปรรูปผลผลิตการเกษตร
จังหวัดสกลนคร	เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจัดตั้งเป็น นครวิทยาศาสตร์การเกษตร
จังหวัดมุกดาหาร	เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้า ต่างๆ หรือ นครการค้าชายแดน

2. การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (Special Border Economic Zone)

ใน พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมและศูนย์กระจายสินค้า เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างมาก ประกอบกับแนวโน้มการพัฒนาด้านการค้าชายแดนที่มีโครงการที่จะพัฒนาถนนในแนวตะวันตก - ตะวันออก (East - West Corridor) ผ่านสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เพื่อเชื่อมโยงจังหวัดมุกดาหารของประเทศไทยเข้ากับโครงข่ายถนนของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตามแนวถนนหมายเลข 9 โดยเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมและศูนย์กระจายสินค้า ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการผลิตในแขวงสะหวันนะเขต (Savan - Seno Special Economic Zone) ในระยะแรกของการดำเนินการจะมุ่งเน้นการกำหนดพื้นที่เศรษฐกิจ การจัดตั้งศูนย์รวมและกระจายสินค้า การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมการเกษตร และสนับสนุนการค้า การท่องเที่ยวตามแนวเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยมีเหตุผลสำคัญ คือ

1. จังหวัดมุกดาหาร ตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ การค้าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพราะตั้งตรงข้ามแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีประชากรมากที่สุด จึงเป็นแหล่งงานและแหล่งตลาดสินค้าอุปโภคบริโภคที่สำคัญ

2. จังหวัดมุกดาหาร มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ในการทำการค้าชายแดน รองจากจังหวัดหนองคาย ประมาณร้อยละ 30 ของมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเกิดจากการค้าชายแดนที่จังหวัดมุกดาหาร

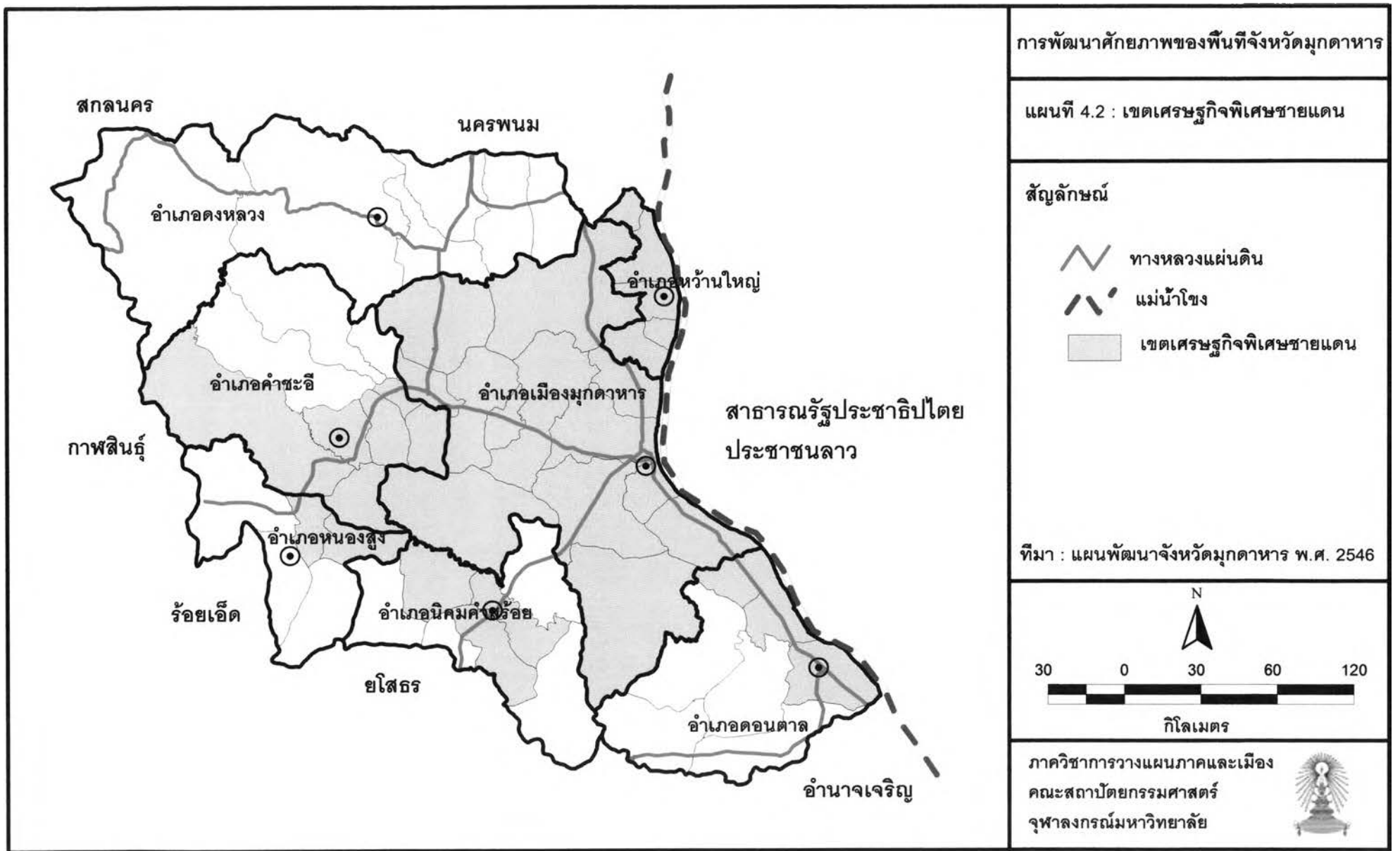
3. การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 จากจังหวัดมุกดาหาร ข้ามไปยังเมืองคันทะบูลีของแขวงสะหวันนะเขต จนถึงชายแดนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่เมืองลาวบาว ไปยังเมืองดองฮา เมืองเวห์ และเมืองท่าดานังของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตอนใต้ จะเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศ เนื่องจากท่าเรือดานังสามารถพัฒนาให้เป็นท่าเรือที่จะนำเข้าวัตถุดิบจากตลาดโลก และส่งออกผลิตภัณฑ์และสินค้าไปยังตลาดโลกได้ เช่น ฮองกง ใต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น ตลอดจนประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกาใต้ ดังนั้นจังหวัดมุกดาหารจึงอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบเสมือนเป็นประตูการค้าของประเทศไทย

4. โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกมายังจังหวัดสระแก้ว – จังหวัดบุรีรัมย์ – จังหวัดยโสธร สิ้นสุดที่จังหวัดมุกดาหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายความเจริญไปสู่จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีรายได้ประชากรต่อปีน้อยที่สุด และเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการส่งออกสินค้าที่ผลิตได้ในเขตนี้ โดยมีเป้าหมายการตลาดที่กลุ่มประเทศอินโดจีน หรือประเทศต่างๆ ในตลาดโลก

5. นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวให้ความสำคัญแก่แขวงสะหวันนะเขตในฐานะเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภาวะการลงทุน การค้า และการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดมุกดาหาร

การกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนมุกดาหาร* ได้มีการศึกษาเบื้องต้นถึงความเหมาะสมไว้ดังนี้ (แผนที่ 4.2)

- อำเภอเมืองมุกดาหาร พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในทุกตำบล
- อำเภอหว้านใหญ่ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในทุกตำบล
- อำเภอดำชะอี พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในตำบลหนองเอี่ยน ตำบลน้ำเที่ยง ตำบลเหล่าสร้างถ่อ ตำบลบ้านขัง ตำบลคำบก และตำบลคำชะอี
- อำเภอนิคมคำสร้อย พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในตำบลกกแดง ตำบลนาออก ตำบลหนองแวง และตำบลนิคมคำสร้อย
- อำเภอดอนตาล พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในตำบลบ้านแก้ง ตำบลโพธิ์ไทย และตำบลดอนตาล

- อำเภอหนองสูง พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อยู่ในตำบลภูวง และตำบลหนองสูง

การกำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ได้มีการแบ่งเขตย่อยของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน มีรายละเอียดดังนี้

1. เขตปลอดภาษีการค้า (Duty Free Area) อยู่ในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ในบริเวณใกล้กับด่านท่าข้าม นอกจากนี้ร้านค้าที่ได้รับอนุญาตจะเป็นร้านค้าปลอดภาษี
2. เขตปลอดภาษีธุรกิจการท่องเที่ยว ควรจะอยู่ในเขตที่ตั้งของธุรกิจโรงแรมหรือธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ คือ บริเวณอำเภอเมืองมุกดาหาร ใกล้พื้นที่บริเวณที่ตั้งสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2
3. เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออก อยู่ในบริเวณเขตฝั่งเมืองรวมมุกดาหารใกล้กับพื้นที่เขตปลอดภาษีการค้า
4. เขตนิคมอุตสาหกรรม พื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมของจังหวัดมุกดาหาร คือ บริเวณอำเภอนิคมน้ำอ้อยมีเนื้อที่ประมาณ 200 ไร่

4.1.3.2 โครงการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่ง

การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมขนส่งภายในจังหวัดมุกดาหารทั้งเส้นทางคมนาคม การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 รวมถึงการปรับปรุงถนนหมายเลข 9 จะส่งผลให้จังหวัดมุกดาหารเป็นเมืองหน้าด่านทางภาคอีสานไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อมภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเข้าด้วยกันทำให้จังหวัดมุกดาหารมีโอกาสกลายเป็นจังหวัดของการขนส่งและกระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่างๆ อีกทั้งจะส่งเสริมให้เกิดการสร้างธุรกิจอุตสาหกรรม และการจ้างงาน โดยโครงการพัฒนาที่สำคัญได้แก่

❖ โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมชายฝั่งทะเลตะวันออก จากแหลมฉบัง - จังหวัดสระแก้ว - จังหวัดบุรีรัมย์ - จังหวัดยโสธร - จังหวัดมุกดาหาร

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมชายฝั่งทะเลตะวันออก จากแหลมฉบัง - จังหวัดสระแก้ว - จังหวัดบุรีรัมย์ - จังหวัดยโสธร - จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งไปยังแขวงสะหวันนะเขต - เขตกวางตรี - เว้ - ดานัง

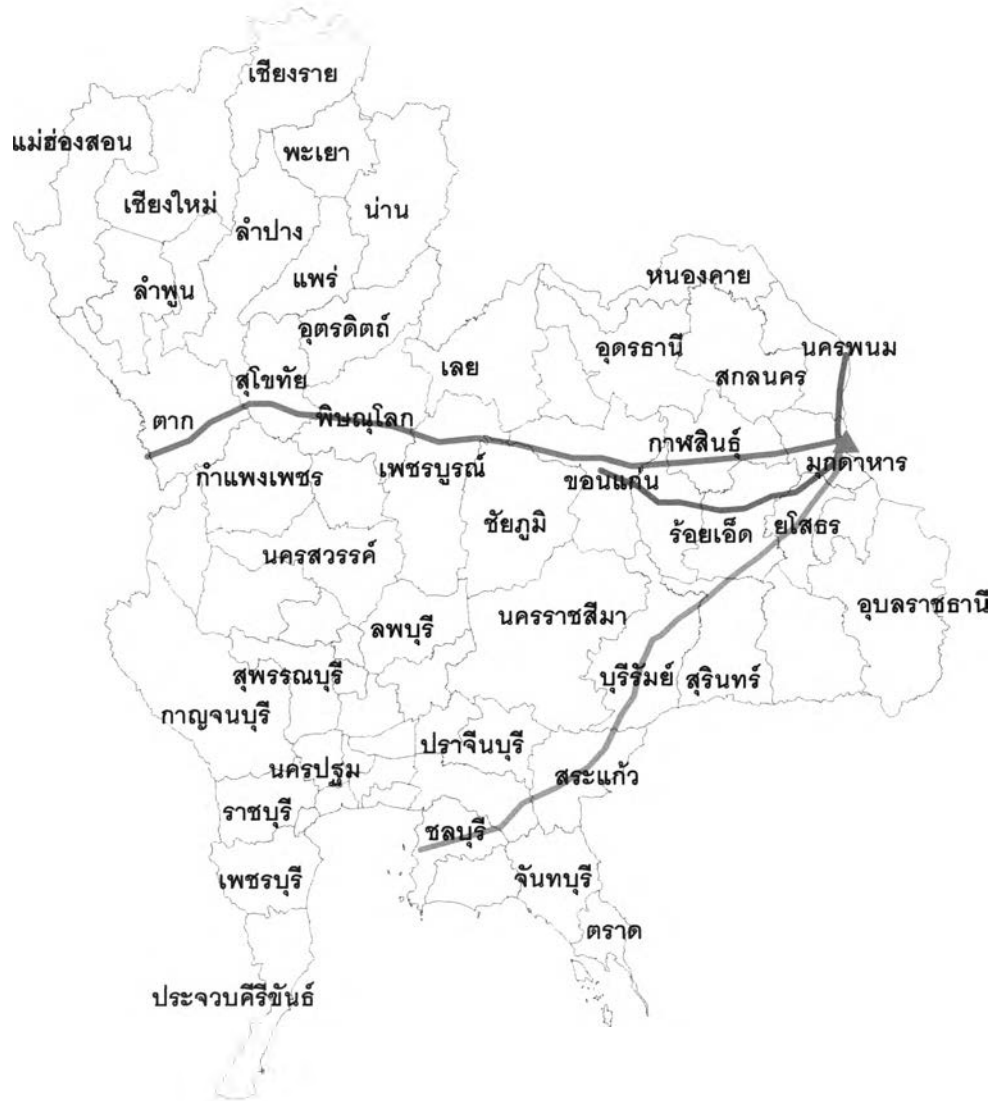
และเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการส่งออก การระบายสินค้าที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับเขตอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก ซึ่งจะทำให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้า การพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อส่งไปยังกลุ่มประเทศอินโดจีน และรับซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิตจากประเทศเหล่านี้ นอกจากนี้การพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่สะดวกจะช่วยให้มีการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวมากขึ้น โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมชายฝั่งทะเลตะวันออก จากแหลมฉบัง - จังหวัดสระแก้ว - จังหวัดบุรีรัมย์ - จังหวัดยโสธร - จังหวัดมุกดาหาร มีระยะทางประมาณ 756 กิโลเมตร งบประมาณ 21,305 ล้านบาท ระยะดำเนินการปี พ.ศ. 2543 - 2560 ในส่วนจังหวัดมุกดาหารที่กำลังดำเนินการก่อสร้างเป็น 4 ช่องทางจราจร ดังนี้ (แผนที่ 4.3)

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ตอนมุกดาหาร - อำเภอนิคมคำสร้อย ระหว่าง กม.125+800 - กม. 163+605 รวมระยะทาง 37.8 กิโลเมตร
2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 ตอนนิคมคำสร้อย - อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ระหว่าง กม.104+100 - กม. 125+800 รวมระยะทาง 21 กิโลเมตร

❖ โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมตะวันออก - ตะวันตก

โครงการก่อสร้างทางหลวง 4 ช่องจราจร เชื่อมตะวันออก - ตะวันตก จากจุดบริเวณก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเมย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มายัง จังหวัดพิษณุโลก - จังหวัดขอนแก่น - จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อ เชื่อมต่อเส้นทางของประเทศพม่า ประเทศจีนตอนใต้ ประเทศไทย และกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วย โดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลางตามโครงการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงรวม ระยะทางรวมทั้งสิ้นจากพม่า - ไทย - ลาว - เวียดนาม 1,700 กิโลเมตร โดยแนวเส้นทางแม่สอด - เมียวดี - ย่างกุ้งนั้นยังไม่มีโครงการรองรับ ในส่วนของประเทศไทยมีระยะทางรวม 229.2 กิโลเมตร งบประมาณการก่อสร้างประมาณ 4,073 ล้านบาท ในส่วนของจังหวัดมุกดาหารมีระยะทาง 35 กิโลเมตร งบประมาณ 375 ล้านบาท อยู่บริเวณทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 สายมุกดาหาร - อำเภอคำชะอี และจากอำเภอคำชะอี - จังหวัดกาฬสินธุ์ - จังหวัดขอนแก่น (แผนที่ 4.3)

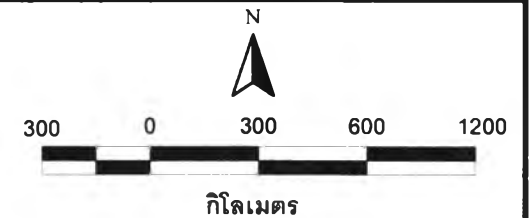
การพัฒนาศักยภาพของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

แผนที่ 4.3 : โครงการพัฒนาในอนาคต

สัญลักษณ์

- ทางหลวงแผ่นดิน
- แม่น้ำโขง
- โครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- โครงการก่อสร้างทางหลวงเชื่อมตะวันออก-ตะวันตก
- โครงการก่อสร้างทางหลวงเชื่อมชายฝั่งทะเลตะวันออก
- โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง

ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2546

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

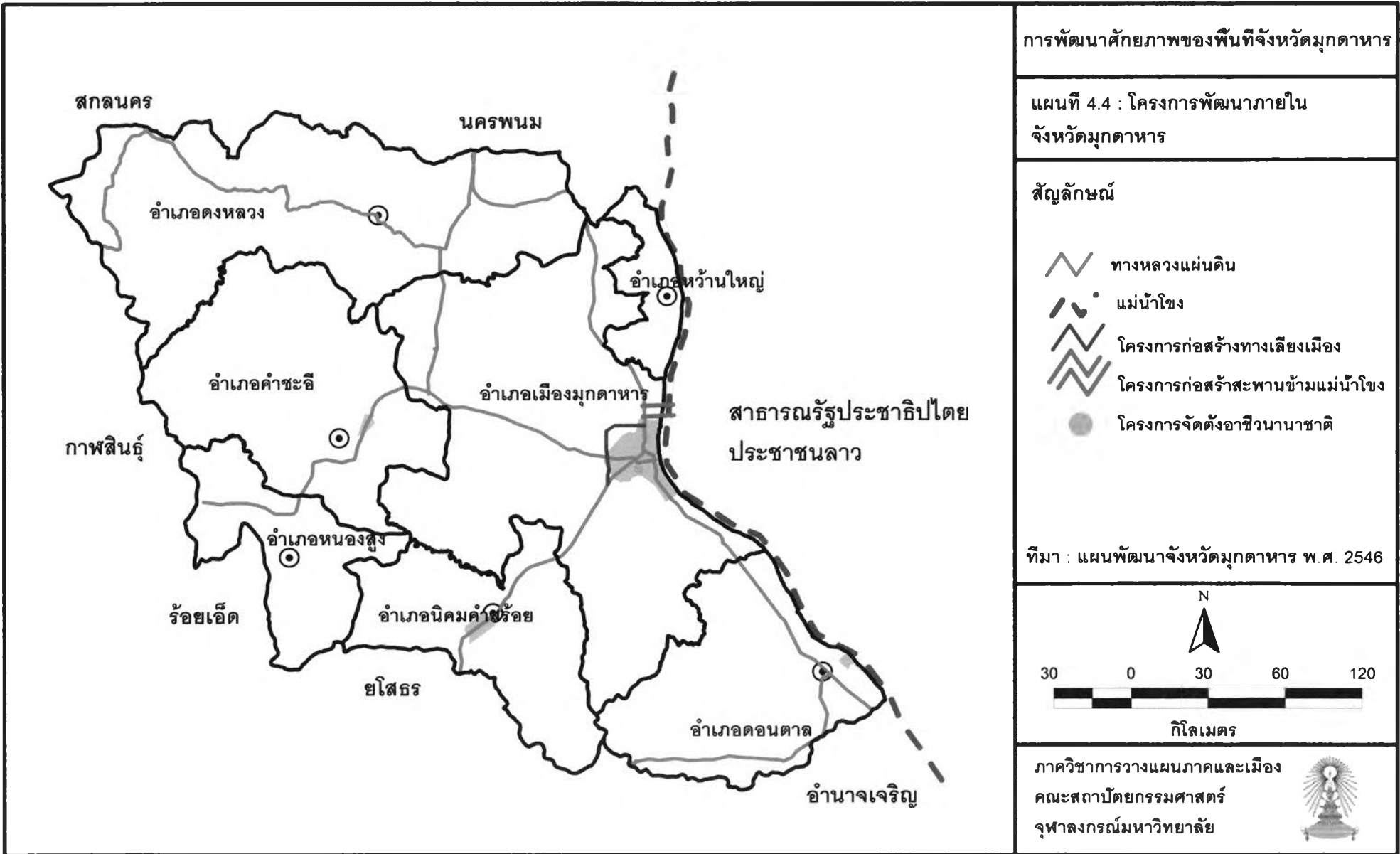

❖ โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2

โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ชื่อ “สะพานข้ามแม่น้ำโขงไทย – ลาว แห่งที่ 2” ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ตกลงที่จะสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เชื่อมโยงเส้นทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและกลุ่มประเทศอินโดจีนเข้าด้วยกัน จุดก่อสร้างสะพานฝั่งไทยตั้งอยู่ที่ บ้านสงเปลือย ตำบลบางทรายใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือประมาณ 7 กิโลเมตร ส่วนจุดก่อสร้างสะพานฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตั้งอยู่ที่บ้านนาแก แขวงสะหวันนะเขต ไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร ลักษณะสะพานเป็นคอนกรีต 2 ช่องจราจร ผิวจราจรกว้าง 8 เมตร มีไหล่ทางข้างละ 1.5 เมตร ความยาว 1.6 กิโลเมตร งบประมาณการก่อสร้างประมาณ 3,200 ล้านบาท สถานะปัจจุบันได้มีการลงเสาเข็มคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2549 (แผนที่ 4.3)

❖ โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมือง

โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมือง มีวัตถุประสงค์ เพื่อรองรับผลกระทบจากการดำเนินการก่อสร้างโครงการด้านการจราจรและขนส่ง เช่น โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 โครงการทางหลวงหมายเลข 9 ที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โครงการเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้า และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของปริมาณการจราจรในพื้นที่ฝั่งเมืองรวมจังหวัดมุกดาหาร เกิดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุจราจร ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่แยะลง ดังนั้นโครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมือง จะสามารถบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองมี 2 ตอน คือ โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองตอนที่ 1 เพื่อเชื่อมระหว่างถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 สายมุกดาหาร – อำเภอหว้านใหญ่ กับ ถนน รพช. ตาดแคน – จังหวัดหนองคาย และ โครงการก่อสร้างทางเลี่ยงเมืองตอนที่ 2 เพื่อเชื่อมระหว่าง ถนน รพช. ตาดแคน – จังหวัดหนองคาย กับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 สายมุกดาหาร – อำเภอคำชะอี และต่อไปยังทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 สายมุกดาหาร-อำเภอนิคมน้ำอ้อย (แผนที่ 4.3)

การพัฒนาศักยภาพของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

แผนที่ 4.4 : โครงการพัฒนาภายใน
จังหวัดมุกดาหาร

สัญลักษณ์

- ทางหลวงแผ่นดิน
- แม่น้ำโขง
- โครงการก่อสร้างทางเลียบเมือง
- โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขง
- โครงการจัดตั้งอาชีววนานาชาติ

ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร พ.ศ. 2546

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

❖ โครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ใน พ.ศ. 2538 The 1995 New Railway Line Construction in Northeast Region of Thailand ได้ระบุว่ามีการพิจารณาการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายสำคัญ 3 สาย ตามโครงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อเชื่อมต่อพื้นที่ต่างๆ คือ

- เส้นทางที่ 1 ผ่านบริเวณ อุดรธานี – สกลนคร – นครพนม
- เส้นทางที่ 2 ผ่านบริเวณ บัวใหญ่ – ร้อยเอ็ด – มุกดาหาร – นครพนม
- เส้นทางที่ 3 ผ่านบริเวณ จัตุรัส – ชัยภูมิ – บ้านไผ่ – ร้อยเอ็ด – มุกดาหาร – นครพนม

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างบริษัทจากประเทศแคนาดาศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างเส้นทางรถไฟ ระหว่างบัวใหญ่ – ร้อยเอ็ด – มุกดาหาร – นครพนม ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการสำรวจออกแบบ และประเมินว่าโครงการรถไฟดังกล่าวมีส่วนช่วยให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่มากขึ้น อันจะทำให้พื้นที่บริเวณถนนที่มีโครงการได้รับการพัฒนาเร็วขึ้นกว่ากรณีที่ไม่มีทางรถไฟ

❖ โครงการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติ

โครงการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติ เป็นโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและแรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาด้านวิชาชีพ และเทคโนโลยีระดับนานาชาติ
2. ผลิตบุคลากรรองรับการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศกลุ่มอินโดจีน
3. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในแถบอินโดจีนในระยะสั้นและระยะยาว
4. ให้มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของจังหวัดมุกดาหารที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี
5. เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์มิตรต่อกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้านในด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ
6. ยกกระดับวิทยาลัยการอาชีวชนวนมณฑลราชินีมุกดาหาร ขึ้นเป็นสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติ

โครงการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติได้กำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน ในการผลิตบุคลากรแรงงานระดับวิชาชีพ (ปวช.) บุคลากรแรงงานระดับเทคนิคชั้นสูง (ปวส.) และ บุคลากรระดับเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ (ปริญญาตรี) ให้มีความรู้ ความสามารถ และ ความชำนาญเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและเพียงพอของตลาดแรงงาน และการขยายตัว ทางเศรษฐกิจที่กำลังจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาจังหวัดมุกดาหาร อีกทั้งเพื่อยกระดับความสำคัญ ด้านการศึกษาสายอาชีพให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในแถบจังหวัดใกล้เคียง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

4.1.4 อุปสรรค (Threats)

4.1.4.1 ระเบียบ กฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านไม่มีความแน่นอน

การพัฒนาทางด้านการค้าและการลงทุนกับกลุ่มประเทศอินโดจีนที่มีระบบ เศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และการมีกฎหมาย ระเบียบ ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันสมัยส่งผลให้ แผนงานและโครงการที่กำหนดไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร นอกจากนี้การกำหนดกฎหมาย ข้อตกลงเข้า – ออก บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ในอนาคต ถ้าไม่มีมาตรการตกลงให้ ชัดเจนจะทำให้เกิดอุปสรรคได้

4.1.4.2 ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ

จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดชายแดนที่สามารถติดต่อเดินทางไปมาได้ ระหว่าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้เกิดการลักลอบกระทำผิดกฎหมายอยู่เสมอ เช่น การลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษี เนื่องจากตลาดอินโดจีนเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้มีผู้ลักลอบขน สินค้าเข้ามาขายโดยไม่เสียภาษีเพื่อหวังผลกำไรจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการลักลอบขายโค กระบือ รวมไปถึงสินค้าประเภทสิ่งเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายซึ่งติดตามจับกุมได้ยากเนื่องจาก ผู้กระทำผิดสามารถหลบหนีไปยังฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ อีกทั้งยังเกิดปัญหา การหลบหนีเข้ามาฝั่งไทยเพื่อหางานทำ เนื่องจากประเทศไทยมีสภาพเศรษฐกิจดีกว่า อย่างไรก็ตาม ปัญหาต่างๆ อาจมีอยู่บ้างแต่ไม่ถึงขั้นรุนแรงและสามารถแก้ไขได้ประกอบกับจังหวัดไม่มีกรณี พิพาทบริเวณชายแดน ดังนั้นปัญหาระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจึงได้รับการประนีประนอมกับ ประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นเหมือนพี่เหมือนน้องด้วยพื้นฐานความเข้าใจ

4.2 การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาพื้นที่

ในการวางการใช้ที่ดินจำเป็นต้องศึกษาศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลและปัจจัยต่างๆ ทั้งทางด้านกายภาพ สภาพการใช้ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบันในการพิจารณา โดยเน้นปัจจัยทางด้านกายภาพ สภาพทรัพยากรเป็นหลัก เพื่อจะทราบว่าพื้นที่ใดมีศักยภาพหรือเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ประเภทใด แล้วนำมาพิจารณาการใช้ที่ดินในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเสนอแผนการใช้ที่ดินในอนาคตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 หลักเกณฑ์ในการหาข้อจำกัดและศักยภาพของพื้นที่

สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์หาศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ คือ การนำแผนที่ของข้อมูลหรือปัจจัยต่างๆ มาซ้อนทับกัน (Overlay) ทั้งนี้เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลเพื่อการวางแผนพื้นที่ ซึ่งข้อมูลที่แสดงลักษณะต่างๆ ภายในพื้นที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และรวดเร็วยิ่งขึ้น

1. ข้อจำกัดการพัฒนาพื้นที่

พื้นที่ที่มีข้อจำกัด หมายถึง พื้นที่ที่มีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายหรือความไม่เหมาะสมในการใช้ที่ดินเพื่อทำประโยชน์ในด้านใดด้านหนึ่ง กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหนึ่ง แต่ไม่เหมาะสมสำหรับการใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ

1.1 พื้นที่ตามประกาศของกฎหมาย ที่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตสงวนแห่งชาติประเภทต่างๆ เขตอนุรักษ์ เขตเศรษฐกิจ เขตป่าที่เหมาะสมเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นต้น

1.2 ถ้ามีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ได้แก่ ทางกายภาพ คุณภาพทางนิเวศวิทยา คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณภาพชีวิต ในรูปการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทางธรรมชาติ ปัญหามลพิษ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องต่างๆ ที่อาจตามมาได้

2. ศักยภาพของพื้นที่

เป็นการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความสามารถในการรองรับการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับสมรรถภาพของพื้นที่ดิน ทำให้ได้ผลประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพและผลตอบแทนสูงซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ถ้าหากดำเนินการตามมาตรการหรือหลักการใช้พื้นที่ที่เหมาะสม จะส่งผลให้เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม กล่าวคือ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเพื่อเกษตรกรรม อุตสาหกรรม แหล่งชุมชน เป็นต้น

4.2.2 การกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณา

ในการพิจารณาศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ มีข้อมูลและปัจจัยที่สำคัญที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์การหาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์ ในแต่ละปัจจัยจะมีการพิจารณาหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และการใช้ที่ดินในปัจจุบัน
2. ประชากรและพื้นที่ชุมชน
3. โครงการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคตในจังหวัดที่สำคัญ คือ แผนพัฒนาแหล่งน้ำและชลประทาน แผนพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนการก่อสร้างโครงข่ายคมนาคมขนส่ง แผนพัฒนาเขตอุตสาหกรรม เป็นโครงการพัฒนาในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เป็นต้น

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาข้อจำกัดและศักยภาพพื้นที่

ข้อมูลและปัจจัย	รายละเอียด
สภาพภูมิประเทศ	
1. ความสูงต่ำของพื้นที่	0 – 100 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 100 – 200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 - 300 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 300 – 400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 400 – 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง 500 – 600 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง
2. ความลาดชัน	ร้อยละ 0 – 8 ร้อยละ 8 - 16 ร้อยละ 16 - 25 ร้อยละ 25 - 35

ตารางที่ 4.2 : ปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาข้อจำกัดและศักยภาพพื้นที่ (ต่อ)

2. ความลาดชัน	ร้อยละ 35 – 60 มากกว่าร้อยละ 60
ทรัพยากรดิน	
1. ลักษณะของชุดดิน	ลักษณะทางกายภาพและเคมี
2. สมรรถนะของดิน	ความเหมาะสมของดินต่อการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด
3. ความเหมาะสมของดิน	- เหมาะสมอย่างดี - เหมาะสมดี - เหมาะสมปานกลาง - เหมาะสมน้อย - ไม่เหมาะสม
4. ข้อจำกัดของดิน	เนื้อดินไม่เหมาะปลูกพืช ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการชะล้างหน้าดิน ความลาดชันสูง ดินชั้นเลว
ทรัพยากรป่า พื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย	- เขตป่าอนุรักษ์ - เขตป่าเศรษฐกิจ - พื้นที่เหมาะสมต่อการเกษตร
ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำผิวดิน	ลำน้ำที่มีน้ำตลอดปี ลำน้ำที่มีน้ำไม่ตลอดปี
แหล่งน้ำใต้ดิน	พื้นที่ที่มีปริมาณน้ำใต้ดิน 0 – 5 ลบ.ชม. พื้นที่ที่มีปริมาณน้ำใต้ดิน 5 – 10 ลบ.ชม. พื้นที่ที่มีปริมาณน้ำใต้ดิน 10 – 30 ลบ.ชม. พื้นที่ที่มีปริมาณน้ำใต้ดิน 30 - 100 ลบ.ชม.
โครงการชลประทาน	โครงการชลประทานในปัจจุบันและอนาคต โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในอนาคต
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ป่า พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชน พื้นที่อุตสาหกรรม

ที่มา : แผนการใช้ที่ดินจังหวัดมุกดาหาร

4.2.3 พื้นที่ที่มีข้อจำกัดและศักยภาพต่อการพัฒนา

จากการนำข้อมูลแผนที่ต่างๆ มาซ้อนทับกัน เพื่อหาพื้นที่ที่มีข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ข้อจำกัดของพื้นที่ที่สำคัญ คือ จากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงจากน้ำทะเลประมาณ 200 - 500 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง บริเวณด้านเหนือและตะวันตกของจังหวัด และมีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 60 ไม่เหมาะสมสำหรับทำการเกษตรมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ต่ำ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายได้แก่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นแหล่งธรรมชาติที่เป็นพื้นที่ป่า แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าในพื้นที่นี้ยังมีการกำหนดการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นมามติ ครม. ได้แก่ กำหนดเขตการใช้ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นเขตป่าอนุรักษ์ เขตป่าเศรษฐกิจ และเขตป่าชุมชน รวมทั้งการกำหนดชั้นคุณภาพน้ำใต้ดินเพื่อความเหมาะสมต่อประโยชน์ทางเกษตรกรรมและการประมง ตลอดจนข้อจำกัดด้านสมรรถนะของที่ดินสำหรับการเกษตร ในบางพื้นที่สภาพเนื้อดินไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชมีปัญหาดินเป็นกรด ดินเค็ม จึงเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร อาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาน้ำท่วมพื้นที่เกษตร ปัญหาการพังทลายของหน้าดินในพื้นที่สูงและที่ดอน ทำให้สูญเสียพื้นที่เกษตรชั้นดี รวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของดินส่งผลให้โครงสร้างดินเปลี่ยนแปลง สูญเสียธาตุอาหาร ส่วนใหญ่จะพบบริเวณด้านเหนือ และตะวันตกของพื้นที่ ดังนั้นปัจจัยเหล่านี้นับว่าเป็นข้อจำกัดต่อการใช้พื้นที่ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงสภาพของการใช้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการใช้ที่ดินแต่ละประเภทอย่างไร (แผนที่ 4.5)

จากการศึกษาศักยภาพของพื้นที่เพื่อการพัฒนา ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ รวมทั้งทำให้เห็นภาพของการพัฒนาพื้นที่ได้ชัดเจนขึ้นในแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่บริเวณใดบ้างที่ควรให้มีการพัฒนา หรือบริเวณใดควรเก็บไว้มิให้มีการบุกรุก ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติเพื่อคงความสมดุลต่อไป และพื้นที่ที่ควรเก็บไว้เป็นแนวกันชนเพื่อป้องกันผลกระทบจากความขัดแย้งของการใช้ที่ดินแต่ละประเภท

ในการศึกษาได้จำแนกพื้นที่จังหวัดมุกดาหารตามปัจจัยการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน (ตารางที่ 4.3) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพ ใช้ได้ยาวนาน และให้เป็นไปตามความเหมาะสมของศักยภาพของที่ดินสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น โดยการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ตามสภาพปัจจุบัน จากนั้นถึงพิจารณาพื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม พื้นที่ป่า แหล่งน้ำ ชุมชนเมือง และอุตสาหกรรม

จากการศึกษาสามารถจำแนกพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินตามรายละเอียด ดังนี้ (แผนที่ 4.6)

การพัฒนาศักยภาพของพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร

แผนที่ 4.5 : ข้อจำกัดการพัฒนาพื้นที่

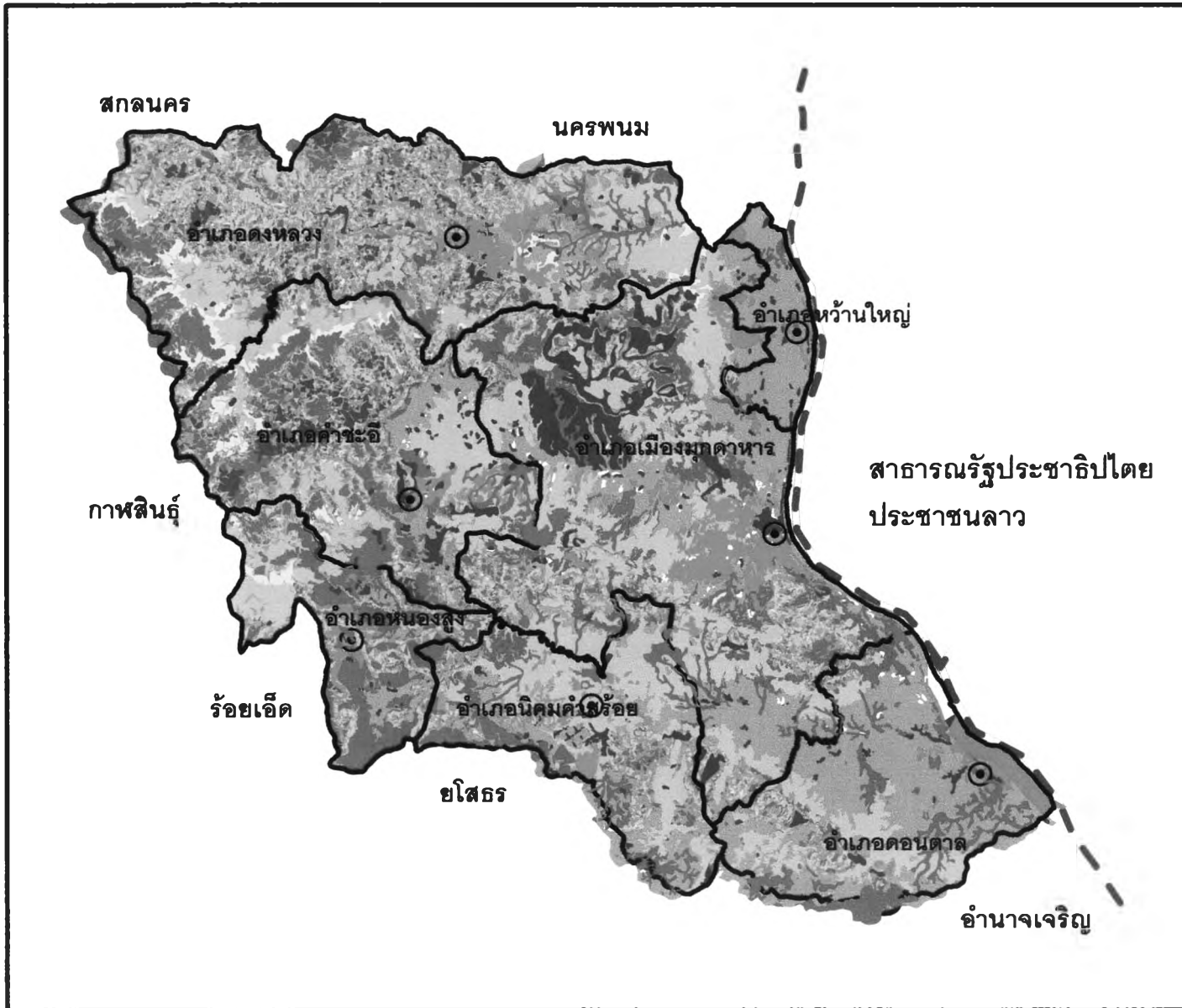
สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่มีความสูงของพื้นที่ 200-300 เมตร
- พื้นที่ที่มีความสูงของพื้นที่ 301-400 เมตร
- พื้นที่ที่มีความสูงของพื้นที่ 401- 500 เมตร
- พื้นที่ที่มีความลาดชันร้อยละ 25-35
- พื้นที่ที่มีความลาดชันร้อยละ 35-60
- พื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 60
- พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ
- พื้นที่ป่าอนุรักษ์
- พื้นที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก
- พื้นที่ไม่เหมาะสมแก่การเกษตร
- ปริมาณน้ำใต้ดินน้อยกว่า 5-10ลบ.ซม.
- ปริมาณน้ำใต้ดิน 10-30ลบ.ซม.
- ปริมาณน้ำใต้ดิน 30-100 ลบ.ซม.

ที่มา : จากการวิเคราะห์บทที่ 4
หัวข้อพื้นที่ที่มีข้อจำกัดและศักยภาพการพัฒนา

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

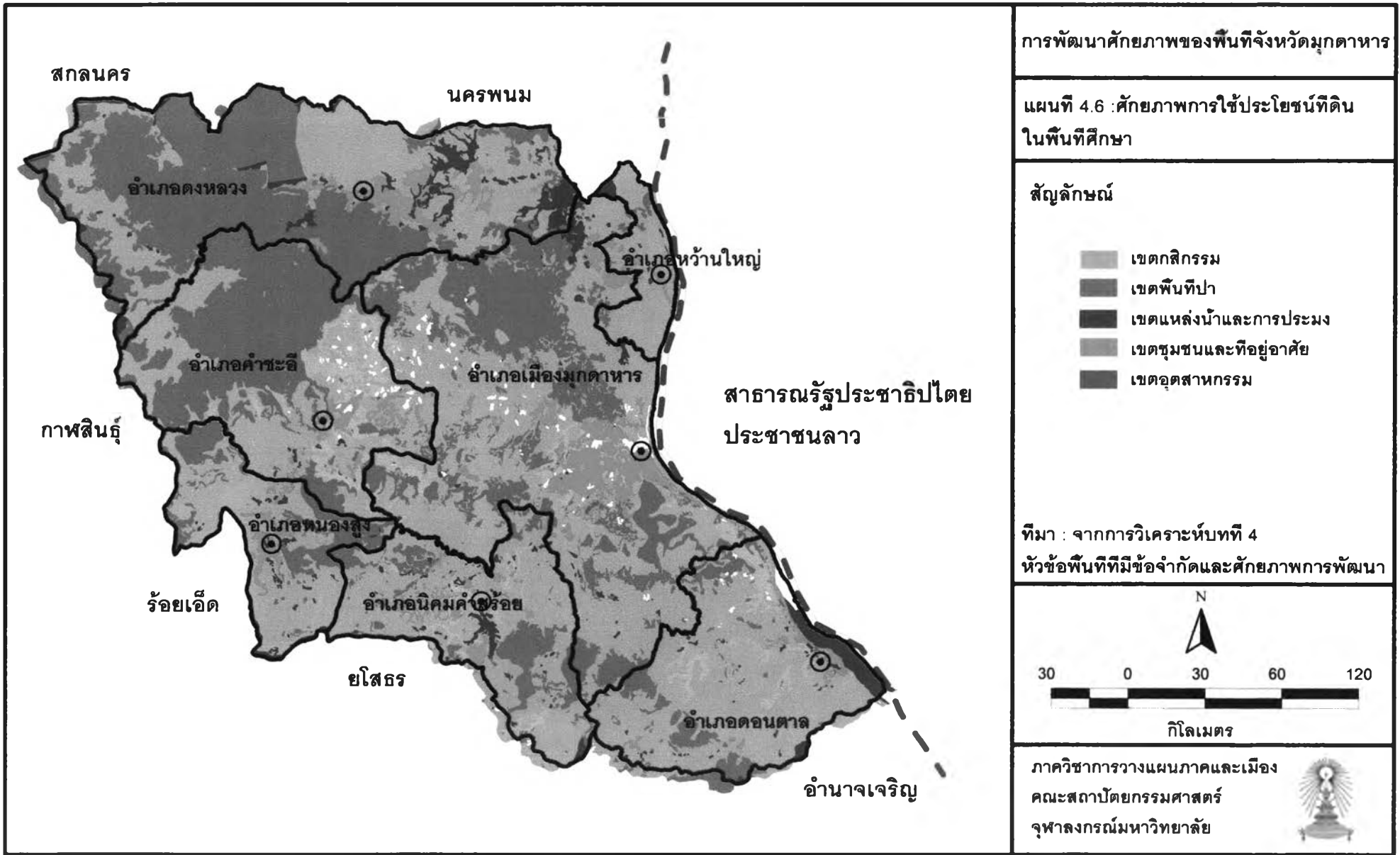

ตารางที่ 4.3 : ปัจจัยในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

ปัจจัยในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	สภาพภูมิประเทศ				ทรัพยากรดิน					ทรัพยากรป่า			ทรัพยากรน้ำ			บริการพื้นฐาน		
	ความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35	ความลาดชันร้อยละ 25-35	ความลาดชันร้อยละ 16-25	ความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 16	เหมาะสมต่อการเกษตรอย่างดี	เหมาะสมต่อการเกษตรดี	เหมาะสมต่อการเกษตรปานกลาง	เหมาะสมต่อการเกษตรน้อย	ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร	เขตป่าอนุรักษ์	เขตป่าเศรษฐกิจ	เขตป่าเพื่อเกษตร	มีแหล่งน้ำผิวดินตลอดปี	น้ำใต้ดินชั้นดี	ขณะฝนตก	เส้นทางคมนาคม	ตลาด	สุขภาพ
เขตกสิกรรม	x	x	/	/	/	/	/	*	*	x	x	*	/	/	/	*	*	*
เขตป่าไม้	/	/	/	*	*	*	/	/	/	/	/	/	/	*	x	x	x	x
เขตแหล่งน้ำและการประมง	x	x	x	/	x	x	x	x	x	x	x	x	/	/	/	x	x	x
เขตชุมชน	x	*	*	/	*	*	/	/	/	*	*	/	/	/	/	/	/	/
เขตอุตสาหกรรม	x	x	*	/	x	x	*	*	*	x	x	*	/	/	/	/	/	/

หมายเหตุ: / ใช้ได้ * ใช้ได้แต่มีเงื่อนไข x ใช้ไม่ได้

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2543

1. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการกรรกรรม ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่ทำนา พื้นที่พืชไร่ พืชสวน และพื้นที่ปลูกไม้ผล รวมพื้นที่ทั้งหมด 2,156.04 ตารางกิโลเมตร มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปราบเรียบ บางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม จะมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน และ เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาระบบชลประทานเพื่อช่วยเหลือการเพาะปลูกในฤดูแล้ง การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูงมากแต่มีความเหมาะสมกับทำการเกษตรโดยเฉพาะการปลูกข้าว เพราะอยู่ในพื้นที่ชลประทาน พบพื้นที่นี้บริเวณริมแม่น้ำโขง บางบริเวณของห้วยดงบังอี และทำอ่างเก็บน้ำขนาดกลางซึ่งได้รับการพัฒนาด้านชลประทาน และโครงการชลประทานทำอ่างเก็บน้ำต่างๆ ของกรมชลประทาน
2. พื้นที่ที่เหมาะสมคงไว้เป็นป่าธรรมชาติ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง หรือเนินเขา หรือพื้นที่ที่มีลูกวังปะปนอยู่มากในดินหรือพื้นที่ที่มีหินโผล่เป็นแหล่งต้นน้ำสายต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ห้วยบางทราย ห้วยชะโนด ห้วยมุก ห้วยบังอี เป็นต้น เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมให้คงสภาพตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นสภาพป่าที่มีความสมบูรณ์ และป่าเสื่อมโทรม คือ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ และพื้นที่ป่าชุมชน บริเวณตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด ได้แก่ ปาดงบังอี ปาดงหมู ปาดงภูสีฐาน รวมพื้นที่ทั้งหมด 1,704.31 ตารางกิโลเมตร
3. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาแหล่งน้ำ จังหวัดมุกดาหารมีทรัพยากรน้ำทั้งที่เป็นแหล่งน้ำในธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำโขง ห้วย หนอง คลอง บึง และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำต่างๆ ทั้งขนาดกลางและเล็ก ฝ่ายน้ำล้น สระน้ำ และบ่อขนาดต่างๆ รวมพื้นที่ทั้งหมด 2,156.04 ตารางกิโลเมตร 69.75 ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านี้มีสัตว์น้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่ปล่อยลงไปเลี้ยงตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งการเลี้ยงปลาในบ่อด้วย
4. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นชุมชนเมือง หมายถึง บริเวณที่ประกาศให้เป็นเขตเทศบาล 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลคำชะอี เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย และเทศบาลคอนตาล รวมพื้นที่ทั้งหมด 407.08 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นบริเวณริมแม่น้ำโขงที่เป็นสันดินริมน้ำ พื้นที่ดอนซึ่งมีเส้นทางคมนาคมสะดวก และเป็นพื้นที่สามารถให้บริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการได้ทุกอย่างถึง
5. พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม บริเวณตำบลคำอาฮวน อำเภอเมืองมุกดาหาร มีพื้นที่รวมทั้งหมด 2.4 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมทางกายภาพหลายประการ เช่น ความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง ความพร้อมในด้านแหล่งน้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน คุณภาพดินไม่มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตร สภาพโรงงานอุตสาหกรรมโดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงโรงงานขนาดย่อม ผลิตภัณฑ์ค้าเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยผลิตเป็นสินค้าอุตสาหกรรมขั้นต้น เช่น การสีข้าว การคูดทราย ส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณเขต

อำเภอเมืองมุกดาหาร ลักษณะการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจะอยู่ในแหล่งพื้นที่ที่มีวัดอุทิศที่ใช้สำหรับป้อนโรงงาน และพื้นที่ที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก

4.3 แนวโน้มการขยายตัวจังหวัดมุกดาหาร

จากตำแหน่งที่ตั้งจังหวัดมุกดาหารที่มีพื้นที่ติดกับแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 9 เชื่อมโยงการเดินทางจากประเทศไทยไปสู่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามออกสู่ทะเลจีนใต้ ประกอบกับการเป็นจุดที่ตั้งโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 ทำให้จังหวัดมุกดาหารกลายเป็นประตูเชื่อมโยงสู่อินโดจีน หรือเป็นจุดเชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอินโดจีน เป็นศูนย์กลางการค้าปลีก ค้าส่ง และอุตสาหกรรมบริการทางการค้า มีแนวโน้มการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ ตลอดจนการท่องเที่ยวในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงซึ่งส่งผลต่อศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการขยายตัวในด้านต่างๆ ทั้งกิจกรรมที่พหุภาคัย กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนรูปแบบและทิศทางการเจริญเติบโตของจังหวัดมุกดาหาร อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จะรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ และการเพิ่มของประชากร จึงอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อแนวโน้มการขยาย ตัวทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

4.3.1 ด้านกายภาพ

การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบและสภาพทั่วไปด้านกายภาพของพื้นที่โดยรวมจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทำให้เกิดการพัฒนาด้านกายภาพและเศรษฐกิจเป็นสำคัญซึ่งโดยส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่โดยรอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงระบบโครงข่ายคมนาคมและการขนส่ง ตลอดจนรูปแบบและทิศทางการขยายตัวของเมือง สิ่งปลูกสร้างประเภทต่างๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น พื้นที่พหุภาคัย อาคารพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม คลังสินค้า เป็นต้น ซึ่งการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างมักจะขยายตัวไปตามเส้นทางคมนาคมและบริเวณสี่แยกที่มีรัศมีออกจากศูนย์กลางบริเวณเทศบาลเมืองมุกดาหาร ดังนี้

ทางด้านเหนือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เชื่อมโยงไปยัง อำเภอห้วยน้ำใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันมีการขยายตัวของกิจกรรมอุตสาหกรรม คลังสินค้า สถานีบริการ น้ำมัน และโชว์รูมจำหน่ายรถยนต์ เป็นต้น

ทางทิศตะวันตก ขยายตัวออกไปตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042 (มุกดาหาร – คำชะอี) เชื่อมโยงไปยังอำเภอคำชะอี บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่จะรองรับการขยายตัวของ เมืองทั้งประเภทพาณิชยกรรม ที่อยู่อาศัยประเภทบ้านจัดสรร และโรงงานอุตสาหกรรมจะเกิดขึ้น ตามแนวตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2042

ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ มีการขยายตัวออกไปตามแนวทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 212 (ถนนชยางกูร) เชื่อมโยงไปยังอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย เป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย บ้านจัดสรร

ทางทิศใต้ มีการขยายตัวออกไปตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2034 เชื่อมโยงไปยังอำเภอดอนตาล เป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของกิจกรรมการใช้ที่ดินประเภท พาณิชยกรรม และหมู่บ้านจัดสรร

การขยายตัวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวในลักษณะแนวราบ จะเป็นประเภทที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางการค้าและบริการเพื่อการอุปโภคบริโภคและรองรับการ ท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่โดยรอบมีพื้นที่ลดลง โดยใน พ.ศ. 2533 มีพื้นที่ เกษตรกรรม เท่ากับ 2,183.05 ตารางกิโลเมตร แต่ใน พ.ศ. 2543 พื้นที่เกษตรกรรมลดเหลือเพียง 2,039.04 ตารางกิโลเมตร ซึ่งการขยายตัวนี้มีปัจจัยมาจากการพัฒนาของจังหวัดมุกดาหาร ใน อดีตการเติบโตของจังหวัดมุกดาหารจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ และ ความมั่นคงตามแนวชายแดน หรือนโยบายระหว่างประเทศที่ดำเนินต่อกันระหว่างประเทศไทยกับ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากกว่าการขยายตัวจากการพัฒนา หรือแผนพัฒนา ของประเทศ ในกรณีที่นโยบายของประเทศทั้งสองเปิดกว้างมากเท่าไรก็จะยิ่งส่งผลให้จังหวัด มุกดาหาร และแขวงสะหวันนะเขตมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามความเจริญที่เกิดขึ้นก็ ยังส่งผลต่อความปลอดภัยและความมั่นคงระหว่างประเทศด้วย

สังเกตเห็นได้ว่าธุรกิจที่สำคัญและเป็นที่น่าสนใจของจังหวัดมุกดาหาร คือ ธุรกิจการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาขาการผลิตของจังหวัดที่มีการขยายตัวอย่างมากและต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเฉพาะธุรกิจนำเที่ยวไปยังแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และตลาดขายสินค้าพื้นเมืองอินโดจีนราคาถูกบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นจุดขายที่ทำให้จังหวัดมุกดาหารเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาที่จังหวัดมุกดาหารเพิ่มมากขึ้นทุกปีทำให้สภาพเมืองชายแดนที่เคยเงียบเหงากลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่คึกคัก กระแสการค้าหมุนสะพัดนำไปสู่การลงทุนในธุรกิจการค้ารูปแบบต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ร้านอาหาร ศูนย์การค้า ธุรกิจโรงแรม เป็นต้น

4.3.3 ด้านสังคม

แนวโน้มการขยายตัวของจังหวัดมุกดาหารและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปเป็นไปอย่างรวดเร็วรวมทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ตามการคาดการณ์จำนวนประชากรจังหวัดมุกดาหารในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนประชากรประมาณ 377,986 คน ซึ่งส่งผลให้มีการพัฒนาในด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น การพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เพื่อให้เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข ในทางกลับกันก็จะเกิดการพัฒนาของสังคมในรูปแบบที่สนับสนุนความเจริญที่กำลังจะเกิดขึ้น เช่น แหล่งบันเทิง สถานบริการ เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดมุกดาหารมีสถานบริการประเภทแหล่งบันเทิงเพียงไม่กี่แห่ง แต่ในอนาคตมุกดาหารจะเป็นจุดสำคัญแห่งหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่พ้นรูปแบบของสังคมแบบใหม่ที่จะตามมา เนื่องจากการส่งเสริมทางด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในอนาคต ดังนั้นการเติบโตของสถานบริการ และแหล่งบันเทิงต่างๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น จึงต้องมีการเตรียมการวางแผนให้เป็นระบบและมีความรัดกุม นอกจากนี้การเพิ่มจำนวนประชากรโดยเฉพาะบริเวณแหล่งชุมชนจะก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรน้ำซึ่งบริเวณชุมชนหลายแห่งจะตกอยู่ในสภาพใกล้เป็นมลพิษ และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากปัญหาในเรื่องระบบการระบายน้ำและการบริการจัดการเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียที่ปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลองธรรมชาติยังขาดประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลกระทบต่อกิจกรรมที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งน้ำ เช่น การอุปโภคบริโภค กิจกรรมประปา การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น

4.4 สรุป

จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตรงข้ามกับแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นเมืองใหญ่อันดับสองรองจากนครเวียงจันทน์มีประชากรมากเป็นอันดับสองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและมีกำลังซื้อสูง จังหวัดมุกดาหารมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรอยู่เป็นจำนวนมาก และมีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งที่สามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายของจังหวัดได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะตลาดสินค้าอินโดจีนซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจมีสภาพคล่องทางการเงิน ถึงแม้ว่าจังหวัดมุกดาหารจะมีจำนวนประชากรไม่มากนัก แต่มีกำลังแรงงานจำนวนมาก ถือเป็นปัจจัยการผลิตทางเศรษฐกิจได้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ พบว่าจังหวัดมุกดาหารยังมีข้อจำกัดบางประการที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งกำลังเผชิญปัญหาอยู่ในปัจจุบันรวมทั้งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตจึงจำเป็นต้องมีมาตรการปรับแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาต่างๆเหล่านี้ด้วยการวางแผนการใช้ที่ดิน เช่นเดียวกับระบบบริการขั้นพื้นฐานซึ่งมีระบบการไฟฟ้าและพลังงานที่ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างสะดวกแลสามารถดูแลระบบการพัฒนาจังหวัดได้ง่าย

โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร คือ การบริการ การค้าส่งและค้าปลีก ซึ่งมีมูลค่าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและอัตราการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดอยู่สูงในระดับภาค ทำให้มีสภาพคล่องทางการเงินสูง ส่งผลให้นักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาลงทุนเป็นจำนวนมาก มีการระดมทุนในจังหวัดเพื่อให้มีความสะดวกในการจัดหาแหล่งเงินทุน ซึ่งการลงทุนอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดกลาง ประเภทอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ นอกจากนี้มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดมุกดาหารมีมูลค่าสูงเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดหนองคาย รวมทั้งภาวการณ์ค้าภายในจังหวัดมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง โดยเฉพาะบริเวณตลาดอินโดจีน ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นด้วย และหากโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 เสร็จสมบูรณ์ยิ่งเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดการค้า และการบริการมากกว่าปัจจุบัน เนื่องจากการหลั่งไหลเข้ามาประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก อัตราการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนจะทวีสูงขึ้น

จากลักษณะทางกายภาพที่มีความเหมาะสมประกอบกับการขยายตัวของจังหวัดมุกดาหาร คาดว่าในอนาคตจังหวัดมุกดาหารจะมีการพัฒนาความเจริญในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เกี่ยวเนื่องกันยังมีข้อจำกัดในด้านลักษณะภูมิประเทศ โครงการพัฒนาโครงข่ายการเชื่อมโยงคมนาคมขนส่ง และแนวโน้มการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ซึ่งด้อยกว่าจังหวัดมุกดาหารเกือบทั้งสิ้น ดังนั้นหากจังหวัดมุกดาหารมีการกำหนดแผนและแนวทางการพัฒนาสำหรับความเจริญที่กำลังขยายตัวอนาคตจะส่งผลให้จังหวัดมุกดาหารไม่ใช่เพียงเมืองชายแดนที่ห่างไกลความเจริญอีกต่อไปแต่เปลี่ยนเป็นเมืองหลักที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง และสามารถส่งต่อความเจริญให้กับจังหวัดในพื้นที่เกี่ยวเนื่องได้อย่างต่อเนื่อง